PRGI (RNI) Regd. N0.42998/1985
ਦਫਤਰ : 104, ਡੀ. ਐਸ. ਆਈ. ਡੀ. ਸੀ., ਓਖਲਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼ 1 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
ਫੋਨ : 41503144
ਫੈਕਸ-011-23353936
email:educatord@gmail.com

ਰੋਜ਼ਾਨਾ

ਐਜੂਕੇਟਰ

www.dailyeducator.in
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
ਕੁਲ ਪੇਜ/Total Pages : 8
Chief Editor : Harpreet Singh ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਾਲ/YEAR 41
ਅੰਕ ਨੰ/Volume No.:295
ਐਤਵਾਰ, 25 ਅਕਤੂਬਰ 2026
Sunday, 25 October, 2026
ਮੁੱਲ : 2/- ਰੁਪਏ
Price-Rs. 2/-

THE DAILY EDUCATOR NEW DELHI
ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਖ਼ਬਾਰ

ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਕੁੱਦੇ 80 ਵਿਗਿਆਨੀ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਐਸਆਈਆਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (539) ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਹਿਰੀ ਸੋਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ SIR ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ 80 ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸਾਇੰਸ, 99" ਦਿੱਲੀ, IISER ਕੋਲਕਾਤਾ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਥੇਮੈਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਚੇਨਈ) ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਫ਼ਾਰ ਥਿਓਰੇਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਬੈਂਗਲੁਰੂ) ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਚਿੱਠੀ @ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ @ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੁਰੰਤ ਮੁੜ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ @ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੂਚੀ @ਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਵੋਟਰਾਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ @ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਮੁੜ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ @ਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ @ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਈਟੀਬੀਪੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਵਧਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਤਿੱਬਤੀਅਨ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਬਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ITBP, ਲੱਦਾਖ ਵਿੱਚ ਕਾਰਾਕੋਰਮ ਦੱਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਚੇਪ ਲਾ ਤੱਕ, 3,488 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਟਵਿੱਟਰ) 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ITBP ਦੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ, ਬਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ। ITBP ਦੇ 'ਹਿਮਵੀਰਾਂ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਾਲ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। 'X' 'ਤੇ ਬਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਇੰਡੋ-ਤਿੱਬਤੀਅਨ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ 65ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿਮਵੀਰਾਂ, ਹਿਮਵੀਰਾਂਗਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਵਧਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਬਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਕ 'ਸ਼ੌਰਿਆ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਕਰਮਨਿਸ਼ਠਾ' ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਬਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੇਗਾ। ਜੈ ਹਿੰਦ ! ITBP ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕੱਟੜਵਾਦ (ਨਕਸਲਵਾਦ) ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਭਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਅਨੁਸਾਰ, ITBP ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀਆਂ 9,000 ਫੁੱਟ ਤੋਂ 18,800 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਸਖ਼ਤ ਸਰਦੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਾਪਮਾਨ ਮਨਫ਼ੀ 45 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ITBP ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਰਣਨੀਤਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਬਤਾਰੋਹੀ ਅਤੇ ਸਕੀਇੰਗ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਬਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਆਈ.ਟੀ.ਬੀ.ਪੀ. ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਫ਼ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਖੋਜ, ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਫੇਰਬਦਲ : ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 2-3 ਦਿਨਾਂ @ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਫੇਰਬਦਲ

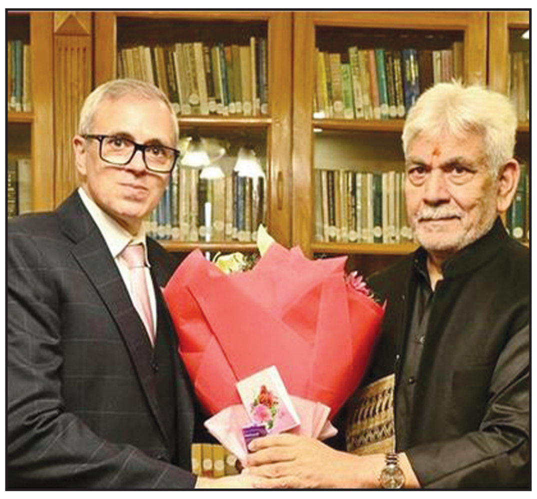

ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਇੱਥੇ ਲੋਕ ਭਵਨ @ਚ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਹਾਂ, ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ @ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਫੇਰਬਦਲ @ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ @ਚ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਕਰਾਂਗਾ। ÷ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਟੀ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ÷ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ÷ ਫਾਰੂਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਮੇਰਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣ, ਕਾਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ, ਬਰਫ਼ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ

ਪੁੰਛ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਪੁੰਛ-ਰਾਜੌਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੁਗਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਬਰਫ਼ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੁਗਲ ਰੋਡ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ

ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਰਫ਼ ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਗਲ ਰੋਡ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ DRI ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ: 1.56 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਸਣੇ 2 ਯਾਤਰੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ?1.56 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀਆਰਆਈ ਦੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਖੇਤਰੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ @ਤੇ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਜੋ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਰਿਲੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ @ਤੇ ਲਗਭਗ ?63.62 ਲੱਖ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆਈ ਰਿੰਗਿਟ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਰਿਲੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਟਰਾਲੀ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਫਲਾਈਟ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਿਸਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ PNR @ਤੇ ਟਿਕਟ ਬੁੱਕ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਔਰਤ @ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ 97,600 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਗਭਗ 91.94 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 320 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ : ਨੱਡਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਜੇ.ਪੀ. ਨੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷... ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ (ਪੀ.ਜੀ.) ਮੈਡੀਕਲ

ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ 320 ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਲਗਭਗ 415 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ; 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ, ਏਮਜ਼ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਡਿਗਰੀ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ @ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਅਤੇ ਅੱਜ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਾਰੀਆਂ 320 ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਟਾਂ ਛੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ: ਹਮੀਰਪੁਰ ਵਿਚ 57, ਚੰਬਾ ਵਿਚ 28, ਮੰਡੀ ਵਿਚ 55, ਨਾਹਨ ਵਿਚ 32, ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ 91 ਅਤੇ ਟਾਂਡਾ ਵਿਚ 57... ਮੈਂ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ 320 ਸੀਟਾਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿਰਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ...÷।

ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਯਾਸੀਨ ਮਲਿਕ ਅਤੇ 6 ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਯਾਸੀਨ ਮਲਿਕ ਅਤੇ 6 ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੀਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਿੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਰਾਹੀਂ 8,94,87,639 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਈ.ਡੀ. ਦਾ ਇਹ ਕੇਸ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੁਆਰਾ 2017 ਵਿਚ ਦਰਜ

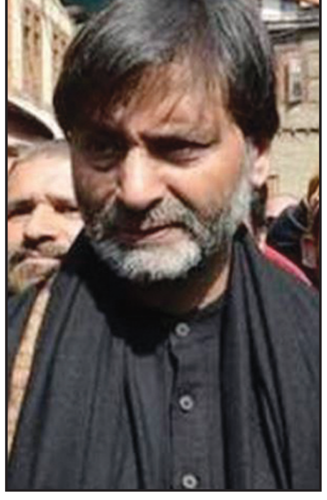

ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ @ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120ਭ, 121 ਅਤੇ 121ਅ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13, 16, 17, 18, 20, 38, 39 ਅਤੇ 40 ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

9,000 ਕਰੋੜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਰ ਉੱਠੇ ਸਵਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਅਕਤੂਬਰ, 2026 : ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਾਲਿੰਦੀ ਕੁੰਜ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਝੱਗ ਦੀ ਇੱਕ ਮੋਟੀ ਪਰਤ ਤੈਰਦੀ ਹੋਈ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਠੰਢ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਝੱਗ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਵੱਲੋਂ ਯਮੁਨਾ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਲਗਭਗ 9,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਨੂੰ ÷ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ÷ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਦਿਨ

ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਦਵਾਰਕਾ ਵਿੱਚ 8,941 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ 43 ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਯਮੁਨਾ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਿੰਦੀ ਕੁੰਜ ਵਿਖੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ (ਸ਼ਨੀਵਾਰ) ਵੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਝੱਗ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ @ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਭਾਊ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੋਸਟ ਵਾਂਟੇਡ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਭਾਊ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ @ਤੇ ਯੂਟਿਊਬਰ ਅਤੇ @ਬਿੱਗ ਬੌਸ@ ਜੇਤੂ ਐਲਵਿਸ਼ ਯਾਦਵ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ (ਐਫਬੀਆਈ) ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਰਜ ਬਵਾਨਾ ਗੈਂਗ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਅਤੇ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਭਾਊ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਕਤਲ, ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਰਿਟੋਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ÷ਮੋਸਟ ਵਾਂਟੇਡ÷ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਬਦਨਾਮ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇੰਟਰਪੋਲ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਸਤ 2025 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਐਲਵਿਸ਼ ਯਾਦਵ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਟਰਪੋਲ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਲੁੱਕਆਊਟ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਭਾਊ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਗਿਰੋਹ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ, ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਨਾਗਾਸਤਰ-2

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ) : ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਰੱਖਿਆ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਗਪੁਰ ਸਥਿਤ ਸੋਲਰ ਡਿਫੈਂਸ ਐਂਡ ਏਅਰੋਸਪੇਸ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਐਂਟੀ-ਟੈਂਕ ਲੋਇਟਰਿੰਗ ਮਿਊਨੀਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ 'ਨਾਗਾਸਤਰ-2' ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਆਧੁਨਿਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਟੀਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਾਗਾਸਤਰ-2' 'ਚ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੋਵਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਮਰੇ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ 4 ਕਿਲੋ ਦਾ 'ਟੈਂਡਮ ਸ਼ੇਪਡ-ਚਾਰਜ ਵਾਰਹੈੱਡ' ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ 2 ਮੋਡਜ਼ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਵਰ ਕਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੋਡ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨਲ ਰੇਂਜ 25 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਫਾਇਰ-ਐਂਡ-ਫਾਰਗੈੱਟ ਮੋਡ 'ਚ ਇਹ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਡਾਣ ਸਮਾਂ 60 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਰਣਨੀਤਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘਾਤਕ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਖਰਚ ਵਧਾਉਂਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਯੁੱਗ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਬੱਧ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਯੁੱਧ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਬੱਧ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ, ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਰੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ, ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ, ਐੱਲਐੱਲਐੱਮ ਅਤੇ ਕੁਆਂਟਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ, ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਢਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿਛਲੇ ਨੌ-ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਬੰਬਾਰ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਉੱਨਤ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਤੇਜ਼ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਬੰਬਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਪਣਡੁੱਬੀਆਂ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜਲਦੀ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਥਿਆਰ ਸਪਲਾਇਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੁਖੀ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਉਪਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਕਦੇ ਵੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹਾ ਚੀਨ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਚੁਣੌਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਰਣਨੀਤਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਚੀਨ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਉੱਨਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਰੂਸ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਵੇਗੀ।

ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਵਰਕਲੋਡ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਟੀਚਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੜਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵੱਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਆਉਦਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਛੋਟੀ ਪੋਸਟ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ,ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮਾ ਲੈ ਲਓ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ 25 % ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਟਾਈਪ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਸਿੱਧੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗੁੱਸਾ ਗਿਲਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਮੈਂਟਲੀ ਅਪਸੈਟ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਵਾਹਤ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਿਸੇ ਤੇ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ ,ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਦਾ ਗੁੱਸਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਨਿੱਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਦੀ ਪ੍ਰੋਬਲਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,ਪ੍ਰਾਬਲਮ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਚੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਬਲਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਨਸਾਨ ਉਪਰ ਗੁੱਸਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਰਿਲੈਕਸ ਕਰ ਲੈਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਰਿਲੈਕਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,ਦਿਮਾਗ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਬੰਦਾ ਮਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਛਤਾਵਾ ਵੀ ਜਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ??? ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਵਰਕ ਲੋਡ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਦੇ ਆ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ,ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਹਨ ਇਹ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਹਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕੰਮ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਦੇ ਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਕੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਸਾਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਮਹਿਕਮਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਰਾ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ , ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਬੱਚਾ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜੇ ਆਪਾਂ ਕਹਿ ਦਈਏ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਜ [ਸਟ] ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਦੇ ਤਾਂ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ , ਕਾਫੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਚ ਖੂਨ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ ਕਾਫੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਆਈ ਇੱਕ ਦੋ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਵੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਛ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ । ਇਹ ਇਕ ਵਰਕ ਲੋਡ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਟਾਈਮ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਓ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਓ ।ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰੋਬਲਮ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਤੇ ਆਵੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਜੋ ਵੀ ਕਰਦੀ ਆ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਆ 25% ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਈਏ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਚਕਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉੱਪਰੋਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ,ਇਹ ਬੰਦਾ ਸਾਡੇ ਆੜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਬੰਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇ ਰਿਹਾ , ਇਹਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਓ ਉਪਰ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਥੱਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਥੱਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਵੀ ਜੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਕਿਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਮਰੀਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਕਰੰਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ , ਜਿਵੇ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੌਣ ਭੁਗਤੂਗਾ ਉਹ ਬੱਚਾ ਉਹ ਪਤਨੀ ਉਹ ਪੇਰੈਂਟਸ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫੈਮਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਊਗੀ ਜੇ ਇਹ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਉਪਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਚੱਕਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਥੱਲੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਆਪਦੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਟੋਰਚਰ [ਤਸੀਹੇ] ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਪਰ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਤੋਂ ਵੀ ਆਰਡਰ ਆਉਂਦੇ ਆ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਈਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਿਆ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆੜੇ ਆਉਂਦੇ ਆ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਈਏ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਆੜੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਜਿੰਨਾ ਦੇ ਸਰੀਫ ਲੋਕ ਰਾਹ ਰੋਕਦੇ ਹੋਣ ??? ਕਰਪੱਸ਼ਨ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਰਪੱਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ।ਸਾਡਾ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮਾ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਪਸ਼ਨ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਇਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਉਨੀ ਦੇਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਗੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਊਗਾ ਹੁਣ ਇਹ ਆਰਡਰ ਵੀ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਤੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚਹੇਤੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਜੇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਬਹੁਤ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਆਚ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੁਣ ਮਾਹੌਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੈਸੇ ਮਾਰਤਾ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜ ਤਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਮਤਲਬ ਇੰਨਾ ਡਰਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਚੱਕਣ ਲੱਗੇ ਮਿੰਟ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਇਨਕਾਊਂਟਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਇਨਕਾਊਂਟਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਆਰਡਰ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਦੇਖੋ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਟਾਈਮ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ?? ਕਈ ਲੋਕ ਸਨਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨੀ ਦੇਰ ਕਰੰਟ ਜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਾਹ ਨਾ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਕੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਸਨਕਪੁਰਾ ਚੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੀਕਾਂ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਈ ਬੰਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕੁੱਟਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਕੂਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ 10% ਜਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜਿਵੇਂ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੇੜੀ ਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਟੋਰਚਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉੱਪਰ ਵਾਲੀ ਕਚਹਿਰੀ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖੁੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਿਨ ਲਾਠੀ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਇਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾਵੇ ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਤੇ ਭੇਜਣਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਰਕਲੋਡ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦਿਮਾਗੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗ੍ਰਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸ਼ੂਗਰ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰਕੇ ਕੀ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਦੇਣਗੀਆਂ ਅੱਜ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਜਰੂਰ ਆਊਗੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮੈਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਜੇ ਮੈਂ ਲੜਾਈ ਛਡਾਉਣ ਗਿਆ ਜਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਹੀ ਕੇਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਕਾ ਦੁਕਾ ਲੋਕ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਲੋਕ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ ਇਸੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਆਮ ਲੋਕ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਾੜ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂਗਾ। ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਥੋੜੀ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਵਰਕਲੋਡ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਥੋੜੀ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚੈੱਕ ਅਪ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕੇ।

1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ-ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਚਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਭੂਮਿਕਾ : ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ 1984 ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੂਨੀ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਚੀਖ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁਰਚ ਰਹੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਹੇਠਾਅਤ ਵੀ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨਰਸੰਘਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਤਮਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜੀ : 1984 ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। 1978 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1982-84 ਤੱਕ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ, ਪੁਲਸ ਜ਼ੁਲਮ, ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਾ ਨੌਜਵਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ, ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪੂਰਕ ਛਵੀ ਰਚੀ ਗਈ। 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅਸਮਿਤਾ ਨੂੰ ਰੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ : 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜ਼ਾਦ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਕਈ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਸਬੂਤ ਘੱਟ ਦੱਸ ਕੇ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਾਕਾਮੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਸਟਮਿਕ ਅਣਨਿਆਏ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ: ਅੱਜ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹੀ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਪੱਛਮੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਮ ਗਏ। ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ, ਆਪਣੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤ ਅਧਾਰਤ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ— ਇਹ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸੰਸਕਾਰਕ ਹਾਰ ਹੈ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੌਰ ਤੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੱਕ: 1984 ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਗੁਆਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਆ ਲਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ 'ਚ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਣਖੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸੂਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚਿੱਟਾ ਪਾਊਡਰ, ਟੀਕੇ ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਕੈਪਸੂਲਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਇੱਕ ਗਹਿਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ— ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਸਾਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮੂਲਾਂ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਲਈ। ਅਜੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫੋਕੀ ਚੌਧਰ, ਅਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਧਿਰ-ਪੱਖ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫੋਕੀ ਚੌਧਰ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ—ਨਾ ਕਿ ਵੰਡਣ ਲਈ।

ਫੋਕੀ ਚੌਧਰ ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ: ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਹੰਕਾਰ, ਧਿਰਾਂ, ਤੇ ਆਪਸੀ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਟਕੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਰਾਹੀਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਫੁੱਟ-ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ: ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ, ਤੁਰਕਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਸੀਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਦ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜੇ, ਤਾਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਨਾਸ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੜਾਇਆ ਗਿਆ: ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਅਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਉਗਰਵਾਦੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛਲੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਡੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਜੋੜੀ ਗਈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। 1980ਵੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਗਰਵਾਦੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ। ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ (ਦਾੜ੍ਹੀ, ਪੱਗ, ਕਿਰਪਾਨ) ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ, ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਕਸ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ : ਸਿੱਖ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗੁਰਮੱਤ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰੀ, ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਦਿਵਾਲੀਆਪਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲਾਚਾਰੀ, ਸਿੱਖ ਅਕਾਦਮਿਕ ਤੇ ਰਿਸਰਚ ਵਿਚ ਪਿੱਛੜਾਪਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਡੀ ਆਤਮਕ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਕ ਅਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ-ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿੱਤ, ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਦੀਨ-ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ, ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਜੂਨ 1904 ਈ: ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਵਾਲ ਰੋਹਣੋਂ , ਤਹਿਸੀਲ ਖੰਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ: ਸ਼ਿੱਬੂ ਮੱਲ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਘਰ 'ਚ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕਰਕੇ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ' ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ ਤੋਂ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਬਰੇਰੀ 'ਚ ਯੰਗ ਇੰਡੀਆ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਕਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ। ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਿਮਰਤਾ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਸੰਨ 1934 ਈ: ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ (ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਪੰਗ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਡਿਓੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਤੋਂ ਬੜਾ ਕਰੂਪ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ, "ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਹੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ।" ਭਗਤ ਜੀ ਲਈ ਇਹ ਬੱਚਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਲੂਲ੍ਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 18 ਅਗਸਤ 1947 ਈ: ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਰਦ, ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਸਨ। ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵਰਤਾਉਂਦੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਬੁਰਕੀਆਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਕੱਲੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

1949 ਤੋਂ 1958 ਈ: ਤੱਕ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ, ਕਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕੋਲ, ਕਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲ, ਕਦੇ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। 1958 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਥਾਂ ਮੁੱਲ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਜਿੱਥੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਰੋਗੀਆਂ, ਲੂਲ੍ਹੇ-ਲੰਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਆਸ਼ਰਮ ਜੋ ਕੁਝ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੀਜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਅੱਜ 1750 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਲਈ ਘਰ ਵਰਗੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਜਲ ਸਾਧਨਾ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਤਾਬਚੇ, ਟ੍ਰੈਕਟ, ਫੋਲਡਰ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਵੰਡੇ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਈਆਂ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਏ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਦਰਜੀ ਦਾ ਕੰਮ, ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਬੁਣਨੀਆਂ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ, ਗੁੱਡੀਆਂ, ਖਿਡੌਣੇ ਬਣਾਉਣ ਆਦਿ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਖਾਦੀ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੋ, ਸਾਦਾ ਖਾਣਾ, ਸਾਦਾ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰੋ, ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਜਮਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ, ਰੋ ਰਹੀ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੋ, ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾਵੇ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਕੇਲਿਆਂ ਦੇ ਛਿੱਲੜ, ਕਿੱਲ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅਤੇ ਖੁਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੋ ਆਦਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਬੁੱਟਰ ਕਲਾਂ ਕਾਦੀਆਂ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ-ਬੋਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਮੁਫ਼ਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਘਾਲਨਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਵੀਡੀਓ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਏ ਸੈਲਫਲੈਸ ਲਾਈਫ਼' ਫ਼ਰਵਰੀ 2000 ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਵਾਲ ਵਿਖੇ 'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਮਾਰਕ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ 'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੇਟ' ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮਸਨੂਈ ਅੰਗ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ 15451 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਨਾਵਟੀ ਅੰਗ ਲਗਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ 'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋ 10 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਡਾਕ-ਟਿਕਟ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ 21 ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ, 23 ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਤਾਬਚੇ, 77 ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਟੈਕਟ, ਫੋਲਡਰ ਭਗਤ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ ਦੇ 58 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹਨ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਬੇਸਹਾਰਾ, ਅਪਾਹਜਾਂ, ਅਪੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰ-ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਨੇ ਜੋ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਅਗਾਂਹ ਵੱਧ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1981 'ਚ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ, 1990 'ਚ ਹਾਰਮਨੀ ਐਵਾਰਡ, 1991 'ਚ ਬੀ.ਡੀ. ਮੁਕੰਦ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਰਤਨ ਐਵਾਰਡ, 1992 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1984 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ (ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ) ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਐਵਾਰਡ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਕਨੱਈਆ ਐਵਾਰਡ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾ 'ਭਾਈ ਕਨੱਈਆ ਐਵਾਰਡ' ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਨੀ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਨੂੰ ਸੱਚ-ਖੰਡ ਪਿਆਨਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ 4 ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ, ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 5 ਅਗਸਤ 1992 ਈ: ਨੂੰ 88 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਬਤੀਤ ਕਰਕੇ ਸੱਚ-ਖੰਡ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਛਹਿਬਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਯਮੁਨਾਨਗਰ / ਜਗਾਧਰੀ 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) : ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਚਲ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਐੱਡ. ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਮਹਿਲਾ ਸਤਿਸੰਗ ਜਥਿਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।
ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਨਕ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ (ਯੂਕੇ) ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਈ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਵੈਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇ ਨੇ ਰਸਭਿੰਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਹੌਲ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਕਾਗਰਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।
ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸੇਵਾ, ਸਮਾਨਤਾ, ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।
ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਹਿਲ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।
ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ, ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਚਲ ਸਿੰਘ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹੰਤ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ, ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਗਾਂਧੀ, ਦਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।
ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮੀਣਾ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਐਸਈ) ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਕੀਤਾ ਨਿਰੀਖਣ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮੀਣਾ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮੀਣਾ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਐਸਈ) ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਨਿਰੀਖਣ ਦੌਰਾਨ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਅਤੇ ਲਾਡਵਾ ਫੀਡਰ ਸਿਸਟਮ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਹੋਵਾ ਅਤੇ ਥਾਨੇਸਰ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਟਾਫ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮੀਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ) ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਐਸਸੀ ਐਮਜੀ ਜਿੰਦਲ, ਅਤੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਐਕਸਈਐਨ) ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮੀਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਕਸ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਜਨਰੇਟਰ ਸੈੱਟ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਟੈਂਕਰ ਸਮੇਤ ਵਿਕਲਪਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

7 ਦਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਲਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ

ਸ਼ਾਹਾਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ 7 ਦਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਕਥਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਲਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਕਲਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਕਲਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਪਰਿਸਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਈ। ਪੰਡਿਤ ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਜਾਪ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਕਲਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਮੰਦਰ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧੁੰਧਰਾਜ ਆਨੰਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਤਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੱਤਿਆ ਸ਼ਰਮਾ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਾ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾਵਨ ਧਾਮ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਕਥਾ ਵਿਆਸ ਹਿਤ ਸ਼ਰਨ ਅਤੁਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਮਹਾਤਮਾ, ਨਾਰਦ ਭਗਤੀ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਗੋਕਰਨੋਪਖਾਇਨ ਦੇ ਸਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਣ, ਭਗਤੀ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਮਹਾਤਮਾ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਭਗਤੀ, ਸਤਸੰਗ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੰਸਾਰਿਕ ਮੋਹ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਦ ਭਗਤੀ ਸੰਵਾਦ ਭਗਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਵਰਿਸ਼ੀ ਨਾਰਦ ਰਾਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਪਿਆਰ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਮਰਤਾ, ਦਇਆ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਵਾਤਰਾ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕਵਾਤਰਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੰਦਿਰ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧੁੰਧਰਾਜ ਆਨੰਦ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਹਸੀਜਾ, ਕਥਾਵਾਚਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਥਾ ਦੌਰਾਨ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੰਡਾਰਾ (ਭੋਜਨ ਸੇਵਾ) ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਥਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, 23 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਕ-ਪਰੀਕਸ਼ਿਤ ਸੰਵਾਦ, ਕਪਿਲੋਪਾਖਿਆਨ, ਧਰੁਵ ਚਰਿਤਰ ਅਤੇ ਜੜ ਭਾਰਤ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਸਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਈਸ ਮਿੱਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਿਤ ਗੁਪਤਾ, ਆਰਤੀ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਸੇਠੀ ਅੰਬਾਲਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਲਸ਼ਨ ਕਵਾਤਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਦਿਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਡਰ, ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ਰਾਜਪਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) : ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਅਸੀਮ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖਣ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੋ; ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਓ; ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਇਹ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ÷ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ: ਪਰੰਪਰਾ, ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਚੇਤਨਾ÷ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰੋ. ਅਸੀਮ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾ ÷ਬੇਗਮਪੁਰਾ÷ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਡਰ, ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲੇ, ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣ, ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਵਤ, ÷ਜੇ ਮਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ,÷ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ, ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਵਤ, ÷ਜੇ ਮਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ,÷ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਤੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣ, ਸਿਰਫ਼ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਕਾਸ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ: ਪ੍ਰੋ. ਘੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏਆਈ), ਡਿਜੀਟਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਮੌਕੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਸੱਚਾ ਵਿਕਾਸ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ, ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੋਹਿਤ ਹਾਂਡਾ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸੈੱਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵਿਤਾ ਗੁਪਤਾ, ਹਿੰਦੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ, ਖੋਜਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਦੀਵਾਲੀ ਮੇਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹੈ ਨਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਚਕੂਲਾ 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਦੀਵਾਲੀ ਮੇਲਾ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਗਾਹਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਉਚਿਤ ਲਾਭ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਥਾਨਕ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵਧੇਗਾ, ਤਾਂ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਗਾਹਕ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਵਧੇਗਾ।
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਸਥਿਤ ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪਤਵੰਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਰੰਗਾਰੰਗ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾ ਚੌਥ, ਅਹੋਈ ਅਸ਼ਟਮੀ, ਧਨਤੇਰਸ, ਦੀਵਾਲੀ, ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਪੂਜਨ, ਗੋਵਰਧਨ ਪੂਜਨ, ਭਾਈ ਦੂਜ ਅਤੇ ਛਠ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 23 ਤੋਂ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਆਯੋਜਿਤ ਇਹ ਮੇਲਾ ਭਾਰਤੀ ਹਸਤਸ਼ਿਲਪ, ਲੋਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਣ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਾਲ 2047 ਤੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ 'ਵੋਕਲ ਫਾਰ ਲੋਕਲ' ਨੂੰ ਜਨਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਘੁਮਿਆਰਾਂ, ਬੁਣਕਰਾਂ, ਤਰਖਾਣਾਂ, ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਦਾ ਦੀਵਾਲੀ ਮੇਲਾ ਇਸ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਮੌਕੇ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਸਥਾਨਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਚੰਗੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਸਜਾਵਟ, ਪਹਿਰਾਵੇ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਸਤਸ਼ਿਲਪ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦਾ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਂਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਫਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ 10 ਸਾਂਝਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਆਜੀਵਿਕਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ 'ਸਵਾਪਨ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੋਰਟਲ' ਅਤੇ 'ਸਾਂਝਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੇਲਜ਼ ਪੋਰਟਲ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੋਰਟਲਾਂ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਾਰੀਗਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਆਨਲਾਈਨ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਨਲਾਈਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਮੇਅਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਬਤਰਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੀਮਾ ਤ੍ਰਿਖਾ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਟਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਅਮਿਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਥ ਗੁਪਤਾ, ਪੰਕਜ ਪੂਜਨ ਰਾਮਪਾਲ, ਵਿਪਿਨ ਬੈਂਸਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਭਰ ਤੋਂ ਆਏ ਕਾਰੀਗਰ, ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ, ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੇਹਾ ਬੋਰਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਈਸਾ) ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇਹਾ ਬੋਰਾ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਂਡ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਈਸਾ) ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇਹਾ ਬੋਰਾ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਸਟਿਸ ਸੁਬਰਾਮੋਨੀਅਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਐੱਸਈਐੱਮ) ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।ਨੇਹਾ ਬੋਰਾ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 126 ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਐੱਸਈਐੱਮ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।ਇਸ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਂਡ ਭਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇ।ਵਕੀਲ ਅਭਿਕ ਚਿਮਨੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੇਹਾ ਬੋਰਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਪੱਖੋਂ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।ਐੱਸਈਐੱਮ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਡੀ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ, ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 163 ਤਹਿਤ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਨੇੜੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਕੀ ਗੱਲ ਆਇਆ ਨ੍ਹੀਂ ਹਾਲੇ ਲਾਲਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨ੍ਹੀਂ ਹੱਟੀ?

ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ, ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਹੋਈ ਰੱਸੀ ਦਾ ਵਲ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸੇਰਵੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਤੇ ਦਰੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਿਸਤਰਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਤੇ ਇੰਜ ਪਰਦਾ ਕੱਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਰੇਹੜਾ ਜੋੜ ਕੇ ਕੱਖ ਲੈਣ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤੁਰਨ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ।

'ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਜੇ ਵਿੱਚ ਦੌਣ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ।' ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ।

'ਕਿੱਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਣੀ ਅਜੇ ਦੁਕਾਨ, ਲਾਲਾ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਇੰਨੇ ਸਾਝਰੇ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

'ਦੇਖ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ, ਕਈ ਵਾਰ ਇਥੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਰਾਤ ਨੂੰ।' ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲੀ।

ਮੈਂ ਰੇਹੜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਵੱਛਾ ਫਿਰ ਖੁਰਲੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ।

'ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੰਮ ਫਿਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਿਸਤਰੇ ਮਸਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੀ ਆਂ, ਇਹਨੇ ਫਿਰ ਵਿਛਾ 'ਤਾ। ਇਹਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਕਲ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਣੀ।' ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਛਾਏ ਬਿਸਤਰੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ ਅਜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਘਰ ਵੱਲ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ।

'ਕੀ ਗੱਲ ਆਇਆ ਨ੍ਹੀਂ ਹਾਲੇ ਲਾਲਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨ੍ਹੀਂ ਹੱਟੀ?' ਪਤਨੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਨ੍ਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਝਰੇ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਹ। ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਉਂਦੈ।' ਮੈਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

'ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦੀ ਆਂ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਲਉ ਦੌਣ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਐ।' ਉਹ ਖਿਝ ਕੇ ਬੋਲੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਰੇਹੜਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਮੱਠਾ-ਮੱਠਾ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਰਦ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਤੋਂ ਮੱਛਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਚਮੜੀ ਮੱਛਰਾਂ ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੇ ਜੀਅ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਉਲੂ ਵਾਂਗ ਜਾਗਦਾ, ਮੱਛਰਾਂ ਨਾਲ ਅਣਐਲਾਨੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਛੇ ਮੰਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜੀਅ। ਦੋ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਟੁੱਟਿਆਂ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਲੜਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਸੀ, ਜੇ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਆਂਢੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਮੰਜਾ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਮੰਜੇ ਸਹੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇਕ ਦੀ ਦੌਣ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ

'ਨਵੀਂ ਦੌਣ ਲਿਆ ਕੇ ਮੰਜੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਉ। ?ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ?ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹੀ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਡਾਹ ਦਿੱਤਾ, 'ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪਓਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਊ। ?ਦੌਣ ਪਾਉਣੀ ਸੌਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, 'ਦੌਣ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨ੍ਹੀਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਦੌਣ ਨੂੰ ਵਲ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਮਾੜੈ। ?ਉਸ ਨੇ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸੀ।

'ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੌਣ ਪਾਇਆਂ ਕਿਤੇ ਨ੍ਹੀਂ ਪਰਲੋ ਆਉਂਦੀ। ?ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕਹੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

'ਪਰਲੋ ਦਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੰਧਾਂ ਕੌਲਿਆਂ ?ਚ ਵੱਜਦੇ ਫਿਰੇ, ਕੁਵੇਲੇ ਦੀ ਪਾਈ ਦੌਣ ਅੰਧ-ਰਾਤਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਐ। ਸਿਆਣੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੁਵੇਲੇ ਦੌਣ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਕੁੜੀਆਂ ਜੰਮਦੀਆਂ ਨੇਥਥ। ?ਅਜੇ ਉਹ 'ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ?ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਭਰ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਬੁਲੇਟ ਆ ਕੇ ਰੁਕਿਆ। ਮੈਂ ਓਧਰ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਬੁਲੇਟ, ਅਵਤਾਰ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਗਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦਿੰਦੀ। ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ, ਪਰ ਇਸੇ ਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੰਜੇ ਵਿੱਚ ਦੌਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ। ਸਵੇਰੇ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਮੁੜਦਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੌਣ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਜਗਮੀਤ ਤੋਂ ਦੌਣ ਮੰਗਵਾ ਲੈ, ਉਂਜ ਵੀ ਵੀਹ ਵਾਰ ਜਾਂਦੈ ਦੁਕਾਨ ?ਤੇ। ?ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਉਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੰਡਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਵੀ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਘਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੌਣ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਗਈ। ਤਿੰਨੇਂ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਰਾਤ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੱਛਰ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਅੰਦਰ ਪਵੋ ਤਾਂ ਵੀ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ, ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਉਂਜ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਹੈ। ਪੱਖੇ ਦੀ ਗਰਮ ਹਵਾ ਪਿੰਡਾ ਸਾੜਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਰਾਤਾਂ ਵਾਂਗ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਿਸਤਰਾ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ?ਤੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਦੌਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇ ਦੌਣ ਹੀਣਾ ਮੰਜਾ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਦੌਣ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਬਸ ਚਾਰ ਪੰਜ ਛਿੱਦੀਆਂ-ਛਿੱਦੀਆਂ ਬੋਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਰਸੀਆਂ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ ਰਿਹਾ, ਬਚ ਕੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਦੌਣ ਦੀ ਬੋਦੀ ਹੋਈ ਰੱਸੀ ?ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੱਸੀ ਟੁੱਟਦੇ ਸਾਰ ਬਿਸਤਰਾ ਇਕ ਪਾਸਿਉਂ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕ ਗਿਆ। ਮੱਛਰ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਡਾਫ ਲਾਈ ਖੜਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ?ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੱਛਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਾਦਰਾ ਉਪਰ ਲੈ ਲਿਆ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨੇੜਲੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਮੰਜੇ ?ਤੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਧੀ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੈ। ਜਗਮੀਤ ਦੇ ਪਾਸਾ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਮੰਜਾ ਖੜਕਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਜਗਮੀਤ ?ਤੇ ਖਿੱਝ ਚੜ੍ਹੀ, 'ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਆਰਾਮੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਾ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਰੇਹੜਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੋ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮੰਜੇ ?ਤੇ ਪੈਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੋਂ ਵੱਛਾ ਹੀ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਦੋ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ?ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟੇ ਮੰਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਦੌਣ ਕੱਢ ਕੇ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਕਹਿੰਦੀ, 'ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਪਾਓ। ਦੂਜੇ ਮੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਤਰੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਾਉ। ?ਸਤਵੀਰ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਮੀਣਾ ਜਿਹਾ 'ਕਰ ਦੇਊ ? ਕਹਿ ਕੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਬਹੁੜਿਆ।

ਮੈਂ ਚਾਦਰਾ ਲੈ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਾਦਰਾ ਉਪਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਵੇ। ਮੈਂ ਉਠ ਬੈਠਾ ਤੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਝਾੜੀ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਿਸਤਰਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾ ਲਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰਾ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਵਿਛਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦੌਣ ਦੋ ਥਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੌਣ ਨੂੰ ਗੱਠ ਦੇਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਪਿਆ। ਪਰਸੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੁੱਤੀ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਂ ਦੌਣ ਨੂੰ ਗੱਠ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਕੁਪੱਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਆਣੇ ਜਾਗ ਪਏ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ, ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਘਰ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫਾਦਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਜ ਗੱਠ ਦੇਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਪਿਆ। ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਡਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਧਰਾਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੀ, ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਸਣੋਂ ਹੀ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਦਰਾ ਲੈ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ। ਆਖਰ ਇਕ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ। ਬਿਸਤਰਾ ਦੌਣ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਦੌਣ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ। ਮੱਛਰ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲੱਤਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਗੱਠ ਜਿਹੀ ਬਣ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਦਾ ਥੱਕਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੋਲੀ ਬਣੇ ਮੰਜੇ ?ਤੇ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਫਿਰ ਦੋ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੱਛਰ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਠੰਢਕ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਦਰਾ ਸਿਰ ਤੱਕ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਨਾ ਆਈ, ਪਰ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੰਜੇ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਗੱਠ ਮਾਰ ਜਾਵਾਂ। ਪਤਨੀ ਨੇ ਬਿਸਤਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੌਣ ਨੂੰ ਗੰਢ ਦੇ ਕੇ ਬਿਸਤਰਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਤੱਸਲੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਜੇ ਘਰ ਵੜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ, 'ਦੌਣ ਹੁਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਲਉ, ਸਵੇਰੇ ਪਾ ਲਿਓ, ਫੇਰ ਸਵੇਰੇ ਲਾਲਾ ਨ੍ਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੱਟੀ ਵਿੱਚ। ?ਮੈਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਦੌਣ ਖਰੀਦ ਕੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਕੰਧ ?ਤੇ ਲੱਗੇ ਕਿੱਲੇ ਉਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਿਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਟੁੱਟੀ ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਡਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨੇ ਜੀਅ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਜੇ ਮੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੱਠਾਂ ਕਾਰਨ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਬਿਸਤਰੇ ਹੇਠ ਦੱਬ ਲਈ, ਪਰ ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਰੱਸੀ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਦਰਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਗਰਮੀ ਲੱਗਦੀ, ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੱਛਰ ਵੱਢਦਾ। ਕੰਧ ?ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਦੌਣ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਰੇ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦੌਣ ਪਾ ਲਵਾਂ, ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਨੇੜਲੇ ਮੰਜੇ ?ਤੇ ਪਈ ਜਗਮੀਤ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, 'ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਧਦੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਮਾਨਸਿਕਤਾ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੂਖ਼ਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਣਦਿਸਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। 1981 ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 3 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਦਿਵਿਆਂਗ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ 'ਅਪੰਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੂਹ' (ਟ3 ?54 ? - 6ਰਚਅਦਕਗ, 4ਜਤ ?ਲਜ;ਜਵਖ ਵਜਪੀਵਤ 7ਗਰਚਬਤ) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਵੇਦ ਅਵਿਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅੰਕੜੇ ਛੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ 2.2 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦਸ 'ਪੰਜ-ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ' 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। 2001 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਨਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰੀਰਕ ਪੀੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਤਰਾਸਦੀ ਵੱਧ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਘੱਟ ਬਲਕਿ ਹੀਣਤਾ, ਤਰਸ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਬੀਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕਬੀਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਕਰੋਪੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੇ ਤੁਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਧਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੁਆਰਾ ਸਰਾਪੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਵਿਅਕਤ ਰੂਪ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ 'ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਡਲ' ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਨੂੰ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਘਾਟ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਨਸਬੰਦੀ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਾਜਕ ਅਪੰਗ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। 16ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ 'ਫ੍ਰੀਕ ਸ਼ੋਅ' ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਪੂਲਰ ਹੋਏ, ਜੋ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਿਜ ਲੋਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੇਕਅੱਪ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਲੋਕ ਚੇਤੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ 'ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਬਰਾਬਰਤਾ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾਇਆ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਘ੍ਰਿਣਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ ਵੀ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੋਹਰਾ ਭਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਾਂਗ ਹੈ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਪਾਹਿਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਅ ਸਕੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅੰਨ੍ਹਾ, ਕਾਣਾ, ਟੀਰਾ, ਲੰਗੜਾ, ਕੁੱਬਾ, ਟੇਢਾ, ਭੈਂਗਾ, ਟੁੰਡਾ, ਬੋਲ਼ਾ, ਤੋਤਲਾ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਦਿਖਣਾ, ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਸੁਣ ਸਕਣਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਰ ਨਾ ਸਕਣਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਅਣਗਿਹਲੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੀਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿਕਾਰਤ ਵਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਜਨੀ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪਿੰਗਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇੱਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਖਾਣ ਹੈ 'ਕਮਲ਼ੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕਮਲ਼ੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੋ' ਭਾਵ ਕਮਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਗੁਨਾਹ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਖਾਣ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ 'ਉਹ ਦਿਨ ਡੁੱਬਾ, ਜਦੋਂ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੁੱਬਾ' ਭਾਵ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੱਬਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਰ ਦੀ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਂਨੀ ਹੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਇੱਕ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਕਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਹੈ, ਜਿਨਾ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਸਟੀਫ਼ਨ ਹਾਕਿੰਗ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਥਿਊਰੀ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਆਪਕ, ਸਥਾਪਿਤ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਆਲੋਚਕ, ਸਫ਼ਲ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ.ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਸਿੱਖਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਕਲਾਂਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਏ ਨਾਮ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਨਾ ਆਡੀਓ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰੈਂਪ/ਲਿਫ਼ਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਖ਼ੁਆਬ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਨੇਰਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਵੀ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਿਕਟ ਕਾਊਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 'ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਗੇਦਾਰੀ ਨਿਯਮ,1995' ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ 2016 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ '?ਕਰਬ;ਕ ਮਜਵੀ ਦਜਤ ?ਲਜ;ਜਵਜਕਤ 1ਫਵ, 2016' ਨਾਮ ਹੇਠ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋਇਆ ? ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਿਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਕਲਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਭਿੰਨ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਣਵਾਇਆ ਗਿਆ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੀਐੱਡ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਾ ਔਖੜਾ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਉੱਡੀਂ ਵੇ ਤਿੱਤਰਾ, ਉੱਡੀਂ ਵੇ ਮੋਰਾ, ਉੱਡੀਂ ਵੇ ਕਾਲਿਆ ਕਾਵਾਂ

ਮਾਏ ਮੈਂ ਘੜਵੰਜੀ ਲਿਪਾਈ ਨੀ,
ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਮੋਰ।
ਮੋਰਾ ਵੇ ਉੱਡ ਉੱਡ ਜਾਈਂ ਵੇ,
ਤੇਰੀ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਪਾਵਾਂ ਡੋਰ।
ਮੋਰਾ ਵੇ ਪਾ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵੇ,
ਮੇਰੀ ਮੋਰਾਂ ਵਰਗੀ ਤੋਰ।

ਇਹ ਕੋਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੋਰ ਕੂਕਦੇ, ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਚਹਿ-ਚਹਾਟ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਬਰਡ ਵਾਚਿੰਗ' ਯਾਨੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਜਾਣਾ, ਉਹ ਵੀ ਮਹਿੰਗੇ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਦੂਰਬੀਨਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਗ਼ਰੀਬ

ਜਾਂ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਗਾਈਡ ਘਰ ਵੱਡਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਪੂ-ਦਾਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਘਰੀਂ ਜਾਂ ਖੇਤੀਂ ਤੁਰਦਿਆਂ-ਫਿਰਦਿਆਂ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿੱਕਰ ਉੱਪਰ ਹਰ ਸਾਲ ਬਿਜੜੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੀਝਾਂ ਨਾਲ ਤੀਲਾਂ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਬਿਜੜੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਂ। ਕੋਇਲਾਂ, ਘੁੱਗੀਆਂ, ਗਟਾਰਾਂ, ਮੈਨਾ, ਕੂੰਜਾਂ, ਟਟਹੀਰੀਆਂ, ਚੱਕੀ ਰਾਹੇ, ਤੋਤੇ, ਹਰੀਅਲ, ਮਮੋਲੇ, ਚਿੜੀਆਂ, ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ! ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚ ਐਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬਾ ਅਤੇ ਬਨਾਉਟੀਪਣ ਵਧ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਰੈਣ-ਬਸੇਰੇ ਰੁੱਖ-ਝਾੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਸੀਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਨਾਉਟੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਚੰਬੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੰਨੀਂ ਕਤਰਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਮੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਲਾਂ ਸੁਹਾਵਣੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਯੂ-ਟਿਊਬ' ਉੱਪਰ ਵੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗੀ। 'ਡਿਸਕਵਰੀ' ਵਰਗੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤਿੱਤਰ-ਬਟੇਰੇ, ਬਾਜ਼-ਇੱਲਾਂ ਆਦਿ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਪੰਛੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਲੱਕੜ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ?

ਦਿਲ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਰਲ ਕੇ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਪਿੰਡ-ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਫੁੱਲ-ਬੂਟਿਆਂ, ਬਾਗ਼-ਬਗੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਪੌਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਚਟਪਟੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫ਼ਲ ਅਤੇ ਰਸ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਖੁਰਾਕ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੂਤ, ਮੰਦਾਰ, ਢੱਕ, ਅੰਬ, ਜਾਮਣ, ਲਲਟਾਨਾ, ਸਿੰਮਲ, ਪਿੱਪਲ, ਬੋਹੜ, ਗੜਹਲ, ਗੁਲਾਬ ਆਦਿ ਰੁੱਖ-ਪੌਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਬੜੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਛੋਟੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਲਾਂ, ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਆਦਿ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਚੋਗੇ ਲਈ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਥਾਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਟੋ (ਗਲਹਿਰੀ) ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰੋਟੀ ਜਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਂ ਬਹੁਤ ਝਪਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖਤ ਬੇਰ, ਮਲ੍ਹੇ, ਅਮਰੂਦ ਆਦਿ ਵੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਖੁਰਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਗੀਚੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਛੋਟੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆਂ ਵਿਚ 'ਬਰਡ ਬਾਥ' ਯਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਬਰਤਨ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਛੀ ਪਾਣੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੀ ਸਕਣ। 'ਬਰਡ ਫੀਡਰ' ਯਾਨੀ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਦਾਣੇ ਆਦਿ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀਆਂ ਢਾਂਚੇਨੁਮਾ ਵਸਤਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੰਛੀ ਦਾਲਾਂ ਜਾਂ ਅਨਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਬੜੇ ਘੱਟ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚਿਆਂ ਤਕ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੀੜਾ-ਮਕੌੜਾ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਾਗ਼-ਬਗੀਚੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਸਖਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੈਵਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ-ਫ਼ਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾਓ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਲਈ ਵੀ ਉੱਤਮ।

ਉੱਡੀਂ ਵੇ ਤਿੱਤਰਾ, ਉੱਡੀਂ ਵੀ ਮੋਰਾ,
ਉੱਡੀਂ ਵੇ ਕਾਲਿਆ ਕਾਵਾਂ।
ਪਹਿਲਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀਂ,
ਦੂਜਾ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ।
ਤੀਜਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੇਰੇ ਪਿੱਪਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀਂ,
ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਪੀਂਘਾਂ ਪਾਵਾਂ

ਸਾਡੀ ਇਕ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਸਨ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਦੌਰ ਨੇ ਸਾਥੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸੱਜਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੱਕੜ ਦੇ ਬਣਾਏ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਛੀ ਬਚਾ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 8-10 ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਕੜ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਟਟਹੀਰੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਢੀਮਾਂ ਵਿਚ ਆਂਡੇ ਦੇਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਲਾਂ, ਗਿਰਝਾਂ ਬੋਹੜਾਂ-ਪਿੱਪਲਾਂ ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ-ਲੰਮੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਉੱਪਰ ਆਲ੍ਹਣੇ ਪਾਉਣੇ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ-ਝਾੜੀਆਂ ਲਾਉਣੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਜੜੇ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੀ ਲੈ ਲਵੋ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਝ ਰਾਹੀਂ ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਆਲ੍ਹਣੇ ਨਾਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਚਾਹੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਟੰਗ ਦੇਵੋ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਓ-ਭਗਤ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੋ ਆਓ ਸਭ ਰਲ-ਮਿਲ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ 'ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਇਹ ਨਾ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇ:

ਇੱਥੋਂ ਕੁਲ ਪਰਿੰਦੇ ਹੀ ਉਡ ਗਏ,
ਇੱਥੇ ਮੇਘ ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਮੁੜ ਗਏ।
ਇੱਥੇ ਕਰਨ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਿਰਖ ਵੀ,
ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣ ਦੇ ਮਸ਼ਵਰੇ।

ਕੋਠਾ ਮਠਲਾ ਤੂੰ ਨਾ ਪਾਇਆ

ਘੱਘਾ ਰਾਰਾ ਘਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਘੱਘਾ ਰਾਰਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਹੋਣ ਤੇ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਸੂਖਮ ਜਿਹਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਹੋਣਾ, ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਣਨਾ ਥੀਣੀ ਨਾਲ। ਬੰਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਬਣਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੀ ਰੀਝ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਖੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਤਕ, ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਲ-ਮਾੜੀਆਂ ਤਕ, ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨ ਤਕ, ਨਦੀ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਕ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਣਨਾ ਔਖਾ ਹੈ:

ਬਸ ਕਿ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੈ ਹਰ ਕਾਮ ਕਾ ਆਸਾਂ ਹੋਨਾ,
ਆਦਮੀ ਕੋ ਭੀ ਮੁਯੱਸਰ ਨਹੀਂ ਇਨਸਾਂ ਹੋਨਾ।

ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦਾ ਘਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ:

ਮੈਨੂੰ ਘੱਘਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਰਾਰਾ ਵੀ,
ਮੈਂ ਘੱਘਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਰਾਰਾ ਵੀ,
ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਘਰ ਨਾ ਬਣਿਆ।

ਲੋਕ ਗੀਤ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਆਖਦਾ ਹੈ:

ਕੋਠਾ ਮਠਲਾ ਤੂੰ ਨਾ ਪਾਇਆ
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਬੋਬਾ ਮੈਂ ਨਾ ਲਾਇਆ
ਰਲ-ਮਿਲ ਆਪਾਂ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ...

ਇਸ ਲਈ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਪਰ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਔਖਾ। ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ-ਬਣਾਉਂਦਾ ਬੰਦਾ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਕੋਈ ਘਰ ਨੂੰ ਕੋਤਵਾਲੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਸਕੂਲ। ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਹਸਪਤਾਲ। ਕੋਈ ਸਰਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਟੀਆ। ਕੋਈ ਖੁੱਡਾ ਤੇ ਕੋਈ ਬਗੀਚਾ। ਕੋਈ ਬਲਖ਼-ਬੁਖ਼ਾਰਾ ਤੇ ਕੋਈ ਛੱਜੂ ਦਾ ਚੁਬਾਰਾ। ਕੋਈ ਰੰਗਪੁਰ ਖੇੜਾ ਤੇ ਕੋਈ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਾ। ਕੋਈ ਜ਼ਿੱਦ, ਕੋਈ ਸੁਲ੍ਹਾ। ਕੋਈ ਘੁਟਣ, ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹ। ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਸੁਆਲ, ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ। ਘਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਵੈ ਦਾ ਪਰਤੌਅ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤਰਣ, ਸਵੈ-ਸੁਹਜ ਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਹੈ। ਘਰ ਨੀਂਹ, ਛੱਤ ਤੇ ਬਨੇਰਾ ਹੈ। ਘਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਰਦੀ, ਪਸਰਦੀ ਤੇ ਬਿਨਸਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਛੱਤਾਂ, ਸਬਾਤਾਂ ਸਾਡੀ ਕਾਇਆ ਦਾ ਅਕਸ ਨੇ। ਘਰ ਅੰਦਰਲੀ ਰਹਿਣੀ-ਸਹਿਣੀ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੈ, ਮਨ-ਮੌਸਮ ਹੈ, ਮਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਜਿੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਘਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਤੇ ਬੰਦਾ ਘਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਹੀ ਘਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦਾ, ਘਰ ਵੀ ਬੰਦੇ 'ਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਆਣ ਕੇ ਬੰਦਾ, ਘਰ ਤੇ ਬੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜੰਦ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਨਾਲ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪਿਓ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਲ ਫਲਦੀ-ਵਧਦੀ, ਤੁਰਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਓ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਖਾਂਗੇ? ਸੰਸਕਾਰ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਦਾਚਾਰ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਹਿਜ ਚੇਤਨਾ 'ਚ ਰਮਦੇ ਹਨ।

ਘਰ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ, ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਹੈ। ਘਰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਹੈ, ਲੋਰੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਤ ਵੀ। ਲੋਰੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਹੈ, ਬਾਤ ਕਥਾ ਰੂਪ ਤੇ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਏ? ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਅਮੂਰਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਤੜਾਗੀ ਸਮੂਰਤ, ਲੋਰੀ ਤੇ ਬਾਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੇ। ਇਹ ਉਮਰ ਭਰ ਘਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਜੀਵ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਸਜੀਵਤਾ, ਸਦੀਵਤਾ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ।

ਮੁਸਕਾਨ ਘਰ ਦਾ ਖਿੜਿਆ ਮੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਹਉਕਾ ਧੁਆਂਖਿਆ ਆਲਾ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਗਟਦੇ ਨੇ। ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦੇ ਰੰਗ ਨੇ। ਇੱਕ ਸੁਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਦੁਖਾਉਂਦਾ। ਘਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੁਖਾਉਣ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਖਾਉਂਦਾ ਹੀ ਸੁਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਘਰ ਹੈ ਤਾਂ। ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਬਾਂਹਵਾਂ ਦੁਖਾਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘਰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਚਿੰਬੜੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਚੂਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਇਸੇ ਸਕੂਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸੁੱਖ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਬਾਹਰੋਂ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਘਰ ਆਣ ਲੁਕਦਾ ਹੈ? ਸੰਗਾਊ ਘਰੇ ਵੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਸਾਊ ਬਹੁਤਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਗੌਣ ਵਾਂਗ:

ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੇ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਤਕੜਾ, ਗਾਲ੍ਹੜੀ, ਦਲੇਰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰਦਾ, ਸਿਆਣਪਾਂ ਝਾੜਦਾ, ਬੁੱਕਦਾ, ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ-ਧੀੜੇ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤਾਂ ਕੀ, ਖੰਘਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੁਝ ਇੱਧਰ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਮਾੜਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਵਿੱਚੇ-ਵਿੱਚੇ।

ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਬਾਹਰਮੁਖੀ-ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਬਹੁਤਾ ਘਰ ਟਿਕਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੀ ਡਿਉਢੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰਲੀ ਕੋਠੜੀ ਤਕ ਘਰ ਹੀ ਹੈ। ਤਾਹੀਓਂ, ਘਰ ਦੇ ਭਾਗ ਡਿਓਢੀਓਂ ਹੀ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਰਿਜ਼ਕ ਦਾ ਪਤਾ ਅੰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਘਰ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਮਿਲ ਜਾਣ ਜਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਉਂਤਿਆ, ਤਰਾਸ਼ਿਆ, ਢਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਬੰਦਾ ਆਪ ਵਿਚਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਵੱਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਘਰ ਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ। ਘਰ ਬੰਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਬੰਦਾ ਘਰ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਕਸੁਰਤਾ ਇਉਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸੁਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ-ਕਈਆਂ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਸੁਮੇਲ ਹੈ। "ਤੇਰੀ-ਮੇਰੀ ਸੁਰ ਰਲ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।" ਜਿੱਥੇ ਸੁਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸੰਗੀਤ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਆਪਣਾ ਸੰਗੀਤ। ਸੰਗੀਤ ਕਿਤਿਓਂ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣਾ ਸੰਗੀਤ ਘਰੋਂ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ- ਨਾ ਤੇਰੇ, ਨਾ ਮੇਰੇ- ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ।

ਇਉਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦ, ਮਜਬੂਰੀ ਜਾਂ ਬੇਵਸੀ 'ਚ। ਅਕਸਰ ਘਰ 'ਕੱਲਾ ਜਾਂ 'ਕੱਲੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਘਰ ਜੀਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰਦਾ, ਵੱਸਦਾ ਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਖਣਾ ਘਰ ਤਾਂ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੱਢ-ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਅ ਨੂੰ ਹੌਲ ਜਿਹਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਬਣਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਘਰ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਜੀਅ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਘਰ ਕਿੰਨਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਚ ਸਮੋ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੇ ਜੀਅ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪੇ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਘਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਓਹੋ ਘਰ ਖੇਖਣੀਆਂ-ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਘਰ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ, 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, 'ਕੱਠਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਸਮੋਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਟਾਂ- ਭੱਠੇ ਦੀਆਂ, ਸੀਮਿੰਟ-ਸਰੀਆ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ, ਰੇਤਾ-ਬਜਰੀ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਰਕਮ ਤਾਰ ਕੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਮਿਸਤ੍ਰਾ ਲਵੇਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜ, ਸਲੀਕੇ, ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਚਿਣੇਗਾ ਕਾਰੀਗਰ, ਕਿਰਤੀ ਕਾਮਾ ਹੀ। ਹੁਨਰੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਘਰ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨਿਖਾਰੇਗਾ। ਜੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਛੱਤਾਂ, ਬੂਹੇ-ਬਾਰੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਚੱਜ, ਸਲੀਕੇ, ਸੁਹਜ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘਰ ਅੰਦਰਲਾ ਰੱਖਣ-ਢਕਣ, ਚੱਕਣ-ਥੱਲਣ, ਸਜਾ-ਵਛਾ ਵੀ ਇਸ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਸੁਚੱਜ, ਸੁਹਜ-ਸਲੀਕਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਸ਼ਬਦ ਚੱਜ ਹੈ, ਚੱਜਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਅਗੇਤ ਕੁ (ਕੁਚੱਜ) ਤੇ ਸੁ (ਸੁਚੱਜ) ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਘਰ ਵਿਉਂਤ, ਤਰਤੀਬ, ਜੁਗਤ ਹੈ। ਘਰ ਬਣਾ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਗੱਠੜੀ ਹੈ, ਖਿੱਲਰਿਆ ਲੀਰ ਪਟੋਲਾ ਨਹੀਂ, ਖਿਲਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਥਾਂ-ਸਿਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਘੜ-ਦੁਘੜ ਹੋਣ ਦਾ, ਆਪੋ-ਆਪ ਦਾ, ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਵਾਜਾ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਧਰੀ, ਸਜੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਆਪ ਬੋਲੇ, "ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਆਂ।" ਜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ੈਅ ਲੱਭਦਿਆਂ ਖਪਣਾ-ਤਪਣਾ ਪਏ, ਦਿਨ ਭੰਨਣਾ ਪਏ, ਸਾਰਾ ਘਰ ਏਧਰ-ਓਧਰ, ਉੱਤੇ-ਥੱਲ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਤੇ ਫਰੋਲ ਛਾਣ ਮਾਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਆਪਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਸਾਂਭੀ ਸ਼ੈਅ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਲੋੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਸਰ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਲੱਭਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹਨੇ ਟਿਕਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਦਾਤਰੀ ਟੋਕੇ ਕੋਲ, ਦਾਤ ਸੋਈ 'ਚ ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਮੂੰਹ 'ਚ ਹੀ ਟਿਕਦੀ ਹੈ। ਘੋੜੇ ਵਾਂਗ ਘਰ ਦੀ ਵਾਗ ਵੀ ਇੱਕ ਹੱਥ 'ਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਬੇੜੀ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਬੰਨੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਚੱਪੂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਵੱਜਣ। ਘਰ ਸੁਘੜਤਾ ਉਠ ਨਹੀਂ। ਅਕਸਰ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਲੋੜ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਘਰ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਜੀਅ ਦੀ ਹਰ ਲੋੜ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਖਿਝਣ-ਕ੍ਰਿਝਣ ਦਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਿਝਾਉਂਦਾ-ਚਿੜਾਉਂਦਾ, ਰੁਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜੇ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਹੋਣਾ। ਔਰਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਿਦਕ, ਸਿਆਣਪ, ਸਬਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬਣੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਬਣੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਗਲ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਦੀ ਹੈ। ਢਾਲਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਢਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਬਰੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਢਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਘਰ ਜ਼ੋਰ, ਪੈਸੇ ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਿਆਣਪ, ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਤੇ ਨੇਹੁੰ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਨੇ ਤੇ 'ਨੇਹੁੰ ਨਾ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ੋਰੀਂ'।

ਕੁਦਰਤ ਨੇ 'ਕੱਲਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ, ਰੁੱਖ ਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਰੁੱਖ-ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਵੀ ਪਰਾਗਣ ਲਈ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਤਿਤਲੀ, ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ, ਕੋਈ ਚਿੜੀ ਜਨੌਰ, ਜੀਵ ਜੰਤ, ਛੋਹ ਜਾਂ ਹਵਾ ਤਕ ਵੀ ਇਸ ਮੇਲ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਇੱਥੋਂ 'ਕੱਲਾ ਰੁੱਖ ਨਾ ਉਜਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਸਭੱਥੀ ਹੋਗੇ ਮੇਲੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਰਗਾ ਸਾਕ ਜਿਹੇ ਅਖਾਣ ਬਣੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਹਰ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪੰਛੀ ਕੁਕਨੁਸ ਦੇ ਆਸਮਾਨੀ ਆਲ੍ਹਣੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਤਹਿ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਨਰਮ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਖੋਲਾਂ ਤਕ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਪਾਤਾਲ ਤਕ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਸਿੱਲ੍ਹ, ਨਮੀ, ਵੱਤਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਵ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੀਵੰਤ ਹੋਂਦ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਪੱਥਰ 'ਚ ਕੀੜੇ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਵੀ ਹੈ। ਸੱਪ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵੀ ਉਹਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਆਂਦਰੇ ਨੇ ਸੱਪ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿੰਗ-ਵਲੇਵੇਂ ਖਾਂਦਾ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੁੱਡ 'ਚ ਜਾਣ ਸਾਰ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਘਰ ਸਭ ਨੂੰ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਵੀ ਘਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਣੈ। ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਘਰ ਜਾਣ ਕੇ ਪੰਛੀ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਤਕ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਘਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਘਰ ਇੱਕ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਂਦਾਂ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦਾਂ, ਇੱਕ ਘਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਟਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਤੋਂ ਘਰਵਾਲਾ-ਘਰਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮਾਲਕ-ਸੁਆਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਉਹ', ਕਿਤੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਤੂੰ' ਤੇ ਕਿਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ 'ਮੈਂ ਆਖਿਆ' ਦਾ ਅਤਿ ਸੰਖੇਪਤ ਮੌਖਿਕ ਉਚਰਿਤ ਰੂਪ ਮਖਿਆ, ਮਖ਼ਾਂ ਤੇ ਮਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ, ਬਹਿਣ-ਖਲੋਣ, ਵੇਖਣ-ਚਾਖਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਜੇ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ, ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਅਲੋਕਾਰੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵੀ ਇਸ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੰਗ, ਝਬਦੀ ਝਿਜਕ, ਬਣਦੀ ਵਿੱਥ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, "ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕੀ ਲੱਗਦੈ?" ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਵਿਚਦੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਝਉਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਝਿੜਕ ਤਕ, ਝਿੜਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹ ਤਕ ਮਹਿਸੂਸਦੇ। ਬਾਕੀ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਇਸੇ ਮੂਲ 'ਤੇ ਪਸਰਦਾ। ਮਰਦ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕੰਮ ਸਾਂਭਦਾ, ਬਾਹਰੋਂ ਘਰ ਮੁੜਦਾ, ਘਰ ਤੇ ਘਰਵਾਲੀ ਕੋਲ ਤੇ ਔਰਤ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਸਾਂਭਦੀ, ਘਰ ਰਹਿੰਦੀ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੂਹਾ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੀ। ਘਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰੋਈ ਰੱਖਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਘਰ ਨਾਲ ਪਰਚੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਰ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ, ਸ਼ਗਨਾਂ, ਰੌਣਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਘਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵਸਾਉਂਦੇ ਪਰ ਮਰਦ ਅਕਸਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਾਂਭਦਾ ਤੇ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰਦਾ ਤੇ ਔਰਤ ਅਕਸਰ ਘਰ ਸੰਵਾਰਦੀ, ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਦੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਦ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਵੀ ਸਾਂਭਦੀ। ਇਉਂ ਘਰ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਔਰਤ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ ਮਰਦ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੁੰਦਾ। ਇਹਨੂੰ ਕੰਮ ਵੰਡ ਆਖੀਏ ਕਿ ਰਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ, ਜੁਗਤ ਜਾਂ ਵਿਉਂਤ, ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਨਰ ਪੰਛੀ ਤੀਲੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮਾਦਾ ਤੀਲੇ ਬੀੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਕੋ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬੋਟ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, ਆਲ੍ਹਣਾ ਘਰ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੋਟ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਪਛਾਣੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਡ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੀ ਚਾਂਭਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, "ਲਾਡ ਪਿਆਰ ..." ਸਭ ਕੁਝ ਰਾਹ-ਰਾਹ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਰਾਹੇ ਪਿਆ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਅੱਪੜਦਾ! ਰਾਹ ਹੀ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੁਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਵੀ ਅਕਸਰ ਨਰ ਪੰਛੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਦਾ ਆਂਡਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਟਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਉਂਜ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਲੀਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਚਿੰਤਕ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਈ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਕੇ 'ਧਿਆਨ' ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਲ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਬਾਤ ਵੀ ਇਉਂ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੋਤਾ ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਗਿਆ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੋਤੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਮੈਂ ਆਖ ਰਹੀ ਮੈਂ ਵੇਖ ਰਹੀ, ਤੂੰ ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਨਾ ਜਾਹ

ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਜਾਣਾ ਜੀਵ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਵੀ ਰਿਜ਼ਕ ਕਮਾਣੋਂ ਮੰਡੀ ਤੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਤੋਤਾ ਵਰਚਾਉਂਦੀ ਦਿੰਦਾ ਏ:

ਮੈਂ ਜਿਊਂਦਾ ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ, ਤੂੰ ਮੁੜ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਹ

ਔਲਾਦ ਸਭ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਚਨਾ - ਘਰ ਤੇ ਔਲਾਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ, ਮਿਲਾਈ, ਦਾ ਸਮਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਕੁੜੀ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਅਚੇਤ-ਸਚੇਤ ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 'ਆਖਦੀ ਹੈ'-'ਸਮਝਦੀ' ਭਾਵੇਂ ਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਪੇਕੇ ਜਾ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਮੁੜਨ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣਾ' ਆਖਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਮੁਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਦੂਜੇਲੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ਕਿ ਘਰ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਔਰਤ ਨਾਲ। ਸੱਚ ਹੈ, ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਭਾਵੇਂ ਮਰਦ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਸਾਂਭਦੀ, ਸੰਵਾਰਦੀ, ਸਜਾਉਂਦੀ ਔਰਤ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਕਹੀ ਨਾਲ ਵੀ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਢੱਠਦਾ ਪਰ ਔਰਤ ਜੇ ਸੂਈ ਨਾਲ ਵੀ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਚ ਜਿੰਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ, ਐਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਅੰਬਰ ਦੀ ਨੀਲੀ ਛੱਤ ਤਕ ਜਾ ਪਸਰਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਸਾਂਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਏਨੀ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਘਰ ਸੰਜਮੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਘਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਘਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ' ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ ਬਈ ਹੁਣ ਥੋੜ੍ਹੀ ਉਮਰ ਵੱਧ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ

ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੀ ਹਰਕਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਮੇਰਾ ਲਹੂ ਹੀ ਉੱਬਲ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੀ ਇਉਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸੜਕ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਐਨ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੁੱਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉੱਥੋਂ ਕੁੱਦ ਕੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪਾਵੇ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਖੰਭ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕੱਢੇ, ਹੋਰ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉੱਤੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਫੜਫੜਾਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬਾਂਗ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਰੀਰ ਜਿਵੇਂ ਅਕੜਾ ਕੇ ਲੰਬਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਗਲੀ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਡਹੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਤਾਸ਼ ਖੇਡਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੱਸੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਹੂਦਾ ਹਰਕਤ 'ਤੇ ਹੀ ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੇ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮੈਂ ਹੀ ਸਾਂ। ਬਈ ਕੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ ਸ਼ੌਰਟਕੱਟ ਜਾਣ ਦੀ। ਰੋਜ਼ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਗਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਗਲੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਗਾ ਤਿੰਨ ਚਿੱਟੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਲੁੱਕ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਗਲੀ 'ਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਵੇਖ ਮੈਂ ਦੂਰੋਂ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਹਾਰਨ ਵਜਾਇਆ, ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹਾਰਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਹਾਰਨ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ ਐਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੜ-ਖੜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹਟ ਗਏ। ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਅੱਗੇ ਲੰਘਾ ਗਲੀ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਗਲੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਲੇ ਥਾਣੀਂ ਪਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਰਾਹ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਸ਼ੌਰਟਕੱਟ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਬੱਚਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਈ, ਪਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮਿੰਟ ਦਾ ਵਕਤ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਟ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਸ ਗਲੀ ਰਾਹੀਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਮੁਰਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦਾਣਾ ਚੁਗਦੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਦੂਰੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਹ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਗਲੀ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਮੁਰਗਾ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲੀ 'ਚੋਂ ਕੁੱਝ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਰੋਂ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਆਈ, ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਹੀਆ ਅਚਾਨਕ ਗਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦਾਣਾ ਚੁਗਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਡਰ ਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੁੜ-ਕੁੜ ਕਰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਉੱਡ ਗਈਆਂ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉੱਧਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਵੇਖ ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀ ਸਕੂਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਇਹ ਫਿਤਰਤ ਰਹੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਜੀਵ ਨਾਲ ਇੰਜ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਆਨੰਦ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖ ਉਹਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਚਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਮਲਕੜੇ ਦੇ ਕੇ ਖਿੱਚੇ, ਜਾਂ ਜੀਭ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਜ਼ਾ ਜਿਹਾ ਆਇਆ। ਹਾਂ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਦਾਣਾ ਚੁਗਦਿਆਂ ਵੇਖ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪੇ ਮਾਰ ਲਈ। ਹੋਇਆ ਇਉਂ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਉਹ ਤਿੰਨ ਚਿੱਟੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹਟ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਮੁਰਗਾ ਐਨ ਡਟ ਕੇ ਗਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਵੇਖ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿਤੇ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਪਹੀਏ ਹੇਠ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਨਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੁੱਕਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ ਐਨ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਬਰੇਕ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਖੰਭ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਇੱਕ ਬਾਂਗ ਦੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਣਾ ਚੁਗਣ ਲੱਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੀਕ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫਿਰ ਮੁਹੱਲੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਫਿਰ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਉਸ ਲੰਬੀ ਗਲੀ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੋਤਾ ਦਿਸਿਆ। ਮੈਂ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀ ਹਰਕਤ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾ ਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਮੁਰਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹਟ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਡਟ ਕੇ ਗਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਪਹੀਏ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਹੀ ਲਵਾਂਗਾ। "ਠੀਕ ਹੈ ਬੱਚੂ, ਮਾਰ ਤੂੰ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਛਾਲ। ਵੇਖੀਂ ਮੈਂ ਵੀ ਜੇ ਸਕੂਟਰ ਉੱਧਰ ਨੂੰ ਮੋੜ ਤੈਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ...।" ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ ਐਨ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਉਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰਾ ਸਕੂਟਰ ਅਜੇ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਰੁਕਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਖੰਭ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਫੜਫੜਾਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਕੜਾ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਜੰਗ ਛਿੜ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਗਲੀ ਪਾਰ ਕਰਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਏ ਸਕੂਟਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾਂ ਅਤੇ ਚੀਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਸਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆਵੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਗਲੀ 'ਚ ਸਕੂਟਰ ਮੋੜਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਉਂ ਖੜੋਤਾ ਦੇਖ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚਲੋ ਇਸ ਨੇ ਆਪੇ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵੱਧਦੀ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ, ਚੋਰ ਅੱਖ ਨਾਲ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਥਾਵੇਂ ਖੜੋਤਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਛਾਲ ਮਾਰ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਕੁੱਦ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪਾਵੇ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਫੜਫੜਾ ਇੱਕ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਧੌਣ ਮਰੋੜ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਭਰਿਆ ਸਕੂਲ ਆ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ 'ਚ ਬੀਤਿਆ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਬੱਸ ਆਪੇ 'ਚ ਭਰਿਆ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਜੇ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ, ਰਾਤੀਂ ਵੀ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਪਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹਰਕਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਆਇਆ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਦਿਆਂ ਤੀਕ ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਾਂਗਾ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇਗਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ। ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਬਾਂਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋ ਫੁੱਟ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਜਿਹਾ ਡੰਡਾ ਲੈ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਟੋਕਰੀ 'ਚ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੰਚੇ ਜਾਂ ਗੁੱਲੀ-ਡੰਡਾ ਖੇਡਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਐਨ ਪੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਬਈ ਹੁਣ ਥੋੜ੍ਹੀ ਉਮਰ ਵੱਧ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰੀ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਅਜਿਹਾ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਾਂਗਾ ਕਿ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਪੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਕੜਾਕ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਟੰਗਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੱਸ-ਭੱਜ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਚਿੜਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੇਖਾਂਗਾ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ? ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਇਸ ਮੁਹੱਲੇ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੇਰਾ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਤੀਬਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਉਸ ਬਾਂਸ ਦੇ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਲੱਗਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅੱਖ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮੀਚ ਲਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਝ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੁਹੱਲਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਗਲੀ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਉਸ 'ਚ ਵੜਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਤੀਕ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਵੀ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਹੋਣਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਲ ਹੀ ਝੁਠਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਡਰਾਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗਲੀ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਕੁੱਝ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਛਾਤੀ ਕੱਢੀ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਟਹਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਸਨ। ਚੌਥੀ ਮੁਰਗੀ ਗਹਿਰੇ ਲਾਲ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੜੋਤਾ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੱਭਰੂ ਆਪੇ ਬੋਲ ਪਿਆ, "ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਸਭ ਮੇਰੇ ਹੀ ਨੇ। ਇਹ ਲਾਲ ਮੁਰਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਦੋ ਸੌ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕਦਮ ਵਲਾਇਤੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਹ ਆਈ ਹੈ ਸ਼ੇਰੇ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤਾਂ ਵੇਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਚਦੀ ਵੀ ਸ਼ੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਹਿਬ! ਸਾਡਾ ਸ਼ੇਰਾ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੁਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਨਾ ਇਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੀਕ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਕੰਢ ਹੀ ਲਗਵਾਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤੀਂ ਦਸ ਬਦਾਮ ਭਿਉਂ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੁਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਇਸ ਵੱਲ, ਕਿਵੇਂ ਛਾਤੀ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕੱਢੀ ਖੜੋਤਾ ਮੇਰਾ ਸ਼ੇਰਾ!" ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਮੈਂ ਸ਼ੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਲਾਲ ਮੁਰਗੀ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਮਸਤ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਿਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁੱਕ ਹੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਵੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸ਼ੇਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਗਲੀ ਥਾਣੀਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ੇਰੇ 'ਤੇ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਤਿੰਨ ਚਿੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਮੁਰਗੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਦਿਸੇ। ਉਸ ਲਾਲ ਮੁਰਗੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਇਉਂ ਰਹੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਗਿਆ। ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੋ ਵਾਰੀ ਸ਼ੇਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਸਕੂਟਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਨਜ਼ਰ ਉੱਪਰ ਉਸ ਪਾਰਕ ਵੱਲ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿੱਧਰ ਸ਼ੇਰਾ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦਾਣਾ ਚੁਗਦਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। "ਕਿਤੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।" ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ। ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਜਿਹਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸੋਚ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਧਰੇ ਕਿਤੇ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਉਹਦੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਉਹੀ ਗੱਭਰੂ ਖੜ੍ਹੋਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੇਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। "ਹੋਰ ਸੁਣਾਓ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜੋਤੇ ਹੋ?" ਮੇਰੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਹ ਗੱਭਰੂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਧਰ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ ਜਿੱਧਰ ਉਹ ਚਾਰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦਾਣਾ ਚੁਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। "ਕੀ ਗੱਲ ਬਈ, ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡਾ ਉਹ ਸ਼ੇਰਾ ਨਹੀਂ ਦੀਂਹਦਾ? ਕੀ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ?" ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ।

ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਲਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹੈ

ਕੌਣ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੰਮਤ, ਸੋਚ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੰਨਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਘੰਟਾ-ਘੰਟਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੇਖੀ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਲਗਾ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁਰਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਅਗਨੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁਰਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਦੇ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹਨ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ-ਕਈ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਮੱਠਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਪਸਰੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਫੁਰਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣ ਵੇਲੇ ਹੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਫੁਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ, ਕੰਮ ਵੱਲੀਂ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤੇਜ਼, ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਹਰ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਿੱਤਵੀ ਤੇ ਉਲੀਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤੜਪ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਏਨੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫਸਟ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੰਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੱਸ ਖੱਟਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਲਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਨਤੀਜੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਵਜ਼ੀਫਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫਸਟ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਢਿੱਲੜ, ਕੰਮਚੋਰ ਤੇ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਲਈ ਸਿਰ-ਦਰਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹੰਭ-ਹਾਰ ਕੇ, ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਵੋ। ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਖੂਹ ਪੁੱਟ ਲਵੋ ਜਾਂ ਪਹਾੜ ਖੋਦ ਕੇ ਹੀਰੇ-ਮੋਤੀ ਲੱਭ ਲਿਆਉ। ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੇ ਸ਼ੀਰੀ ਖਾਤਰ ਨਹਿਰ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਗਨੀ ਮੱਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਹਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅਗਨੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੈ। ਦੋ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਇਸ ਅਗਨੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਕਾਮਾ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਚ ਰੁੱਝਿਆ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਢਿੱਲੜ ਕਾਮਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਘੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਕਤ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਢਿੱਲੜ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਆਪ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੋਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਫ਼ਸਲ ਬੀਜਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟਨ ਕਣਕ ਦੀ ਉਪਜ ਕਰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਜਾ ਢਿੱਲੜ, ਉਦਾਸ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਇਨਸਾਨ, ਸਿਰਫ਼ ਬੱਦਲਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਸਲ ਬੀਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਇਨਸਾਨ ਕੰਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਊਂਤਾਂ ਬਣਾਈ ਜਾਣ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਜੇ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਨੀਅਤ ਕਾਰਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਰੁਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਪੁੱਟਿਆ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਪਹੁੰਚੋਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਦਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪੱਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ

ਹਿਸਾਰ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਵੱਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਗਾਵਰ, ਕਲਾਵਾਸ ਅਤੇ ਸਿੰਘਰਾਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 106.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਾਰਟ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਟ੍ਰੀਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 971 ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ 1,700 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਓਐਸਡੀ, ਵੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਖਾਲਸਾ ਨੇ ਗਾਵਰ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕਿਸਾਨ ਸੰਵਾਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਸਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੰਚਾਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਟ੍ਰੀਟ ਕੀਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ, ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਪਕਾ ਅਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਸਿੰਚਾਈ ਵਰਗੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਿੰਚਾਈ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ, ਗੰਗਵਾ, ਸਤਰੋਡ ਅਤੇ ਦਬਦਾ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਤਿੰਨ ਸੀਵਰੇਜ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟਾਂ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਭਗ 17 ਮਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਟ੍ਰੀਟਡ ਪਾਣੀ ਖੇਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭੂਮੀਗਤ ਦਬਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਲੀਕੇਜ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ-ਅਧਾਰਤ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਏਗੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਟੀ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਹਿਤ, ਕਿਸਾਨ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਿੱਲ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਹਰਿਆਣਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਗਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ 60:40 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਓਐਸਡੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਫਲ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਭਾਸ਼ ਪਨੀਹਾਰ, ਗਵਾਦ ਜਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰੇਸ਼, ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਜੈ ਗਵਾਦ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਭੂਪ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਐਸਡੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਰੇਂਦਰ ਧਨਖੜ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਮੁਨੀਸ਼ ਦੇਸ਼ਵਾਲ, ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸੀ.ਐੱਮ. ਵਿੰਡੋ ਅਤੇ ਜਨਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੋਵੇ ਨਿਪਟਾਰਾ: ਭੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਦਰੀ

ਪੰਚਕੂਲਾ 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਭੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਦਰੀ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀ.ਐੱਮ. ਵਿੰਡੋ ਅਤੇ ਜਨਸੰਵਾਦ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਐਕਸ਼ਨ ਟੇਕਨ ਰਿਪੋਰਟ (ਏਟੀਆਰ) ਤੁਰੰਤ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਅੱਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦਾ ਅਸਲ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਖਦਰੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੁਲਿਸ ਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ.ਐੱਮ. ਵਿੰਡੋ ਅਤੇ ਜਨਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਰਾਸ਼ਨ ਡਿੱਪੂ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਐੱਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਬੀ.ਸੀ. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਖਦਰੀ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸਰਕਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂਬੱਧ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਖਦਰੀ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖ਼ੁਦ ਸੀ.ਐੱਮ. ਵਿੰਡੋ ਅਤੇ ਜਨਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ, ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਠੋਸ ਹੱਲ ਦੇ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਵਧਾਈਆਂ

ਜਗਾਧਰੀ 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.): ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਾਮਵਰ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹਨ। ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ, ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਆਯੋਜਿਤ

ਸ਼ਾਹਾਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾਵਨ ਧਾਮ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਕਥਾ ਵਿਆਸ ਹਿਤ ਸ਼ਰਨ ਅਤੁਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਕੁੰਤੀ ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਸਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਭੀਸ਼ਮ ਦੀ ਉਸਤਤ ਸੁਣਾਈ। ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕਥਾ ਵਿਆਸ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਰਖਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਕੁੰਤੀ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਗਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਏ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਹ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸੱਚ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਕਿਹਾ। ਕਥਾ ਵਿਆਸ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਕਥਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਜਾਪ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਵਿਜੇ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੰਦਰ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧੁੰਧਰਾਜ ਆਨੰਦ, ਮੁਖੀ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਹਸੀਜਾ, ਕਥਾਵਾਚਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਥਾ ਦੌਰਾਨ ਭੰਡਾਰਾ (ਭੋਜਨ ਵੰਡ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਮਿਤ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 24 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦਾ ਸਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਨ ਆਹੂਜਾ, ਏਡੀਸੀ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ, ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਪੁਣਯਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਲਸਾਨਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਬਲਦੇਵਰਾਜਸੇਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਮਹਿਮਾਨਹੋਣਗੇ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਲਿਫਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ

ਅਸੰਧ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.) ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਲਿਫਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਨਾਨੂਰਾਮ, ਅਸ਼ੋਕ, ਸੁਰੇਸ਼, ਜਗਦੀਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਝੋਨਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮੰਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੋਨੇ ਦੇ ਢੇਰ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਫਸਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਆਮਦ ਬੇਰੋਕ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਲਿਫਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਪਜ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 'ਤੇ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਉਹ ਗਿੱਲੀ ਉਪਜ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੋਡ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁੱਕੀ ਉਪਜ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ। ਹੈਫੇਡ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਵਿਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 10,000 ਕੁਇੰਟਲ ਝੋਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ 80% ਝੋਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਰਹੇ

ਕਰਨਾਲ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.): ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (BKU) ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਰਣਵਰ, ਦਿਲਵਾਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਦਿਲਵਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਕਰਨਾਲ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਨਿਲ ਰਾਵਲ, ਰਣਵਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਕਰਨ ਕਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੋਟਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਲੀ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਕੇਯੂ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਾਂਗਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ, ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ??ਜਨਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗੁੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਂਗਵਾਨਨੇਕਿਹਾਕਿਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਐਗਰੀ ਡਿਸਕੌਮ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੰਪਨੀਬਣਾਉਣਜਾਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂਦੇਵਿਰੁੱਧਲਿਆ ਗਿਆਫੈਸਲਾਹੋਵੇਗਾ।

ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਮਿਡ ਟਾਊਨ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮਾਪਤ, ਰਾਹੁਲ ਖੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਵਰਨਰ ਲਾਇਨ ਉਮੇਸ਼ ਗਰਗ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ

ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ, 24 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ.ਪ.): ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਮਿਡ ਟਾਊਨ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮਾਰੋਹ ਲਾਡਵਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲਾਇਨਜ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ 321-ਏ-2 ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਵਰਨਰ ਲਾਇਨ ਉਮੇਸ਼ ਗਰਗ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਇਨ ਰਾਹੁਲ ਖੇਲੇ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਲਾਇਨ ਅਮਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਲਾਇਨ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬੱਤਰਾ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ। ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਮਕਰਨ ਕਾਲਾ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰੀਸ਼ ਕਵਾਤਰਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਲਾਇਨ ਰਮਨ ਗੁਪਤਾ, ਸਾਬਕਾ ਮਲਟੀਪਲ ਕੌਂਸਲ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਲੱਬ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਲਾਇਨ ਰਾਜ ਗਾਬਾ, ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਾਇਨ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੀਪਕ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਲੱਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਲਾਇਨ ਰਮੇਸ਼ ਆਹੂਜਾ ਅਤੇ ਲਾਇਨ ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਇਨ ਹੇਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਇਨ ਰਾਹੁਲ ਖੇਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲੱਬ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇਗਾ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ੋਨ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਨ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬੱਤਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਾਇਨ ਵਿਨੈ ਗਰਗ, ਲਾਇਨ ਅਤੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਲਾਇਨ ਆਰ.ਐਨ. ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਗੁਪਤਾ, ਲਾਇਨ ਡਾ. ਭਾਸਕਰ ਗੁਪਤਾ, ਲਾਇਨ ਵਿਜੇ ਗਰਗ, ਅਤੇ ਲਾਇਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਅੰਟਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਹਿ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਨ ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਲਾਇਨ ਅੰਕੁਰ, ਵਿਜੇ ਤੁਲੀ, ਨਰੇਸ਼ ਆਹੂਜਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੁੱਘ, ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਕੰਵਰਪਾਲ, ਦੀਪਕ ਸੇਤੀਆ, ਗਗਨਦੀਪ, ਨਵਨੀਤ ਗਾਬਾ, ਰਾਜੀਵ ਜੁਨੇਜਾ, ਸ਼ੰਕੀ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਸੰਨੀ ਡਾਂਗ, ਟੋਨੀ, ਨੀਰਜ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਗੌਰਵ ਚੌਧਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਲਾਇਨ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਬੱਤਰਾ ਅਤੇ ਲਾਇਨ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਆਫ਼ ਸੈਰੇਮਨੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਨ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਕੱਚੇ ਚੌਲ

ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚਾਕ ਹਾਲੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਣ ਲੱਗੀ। ਫੋਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਸ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੇਖਾਂਗੀ ਕਿਹੜਾ ਫ਼ੋਨ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਮਨ 'ਚ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ ਸੈਂਟਰ ਸਕੂਲ 'ਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਾਕ ਨਾ ਮੰਗੀ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਦਾ ਜੰਜਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਟੂੰ-ਟੂੰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਮੈਸੇਜਾਂ ਨਾਲ। ਜੇ ਬੰਦਾ ਰਿੰਗ ਆਫ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫੋਨ ਕਾਲ ਵੀ ਮਿੱਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਲਾਂਭੇ ਝੱਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਅਖੇ, ਤੁਸੀਂ ਫ਼ੋਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ? ...ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜ਼ੂਮ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ...ਤੁਸੀਂ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ...ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਰਗੇ ਭਾਰੇ ਭਰਕਮ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਮੈਂ ਫੋਨ ਦੀ ਰਿੰਗ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਫ਼ੋਨ ਪਰਸ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਕੁਲਜੀਤ ਦਾ ਨਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਥੋਂ ਫ਼ੋਨ ਕੰਨ ਨਾਲ ਲਾਏ ਬਗੈਰ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਂਝ ਵੀ ਅੱਜ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਕਦੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਫ਼ੋਨ ਮਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਭੁਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਕਾਲਜੇ 'ਚ ਚੀਸ ਉੱਠੀ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਮੇਰਾ ਗਲਾ ਵੀ ਭਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਈ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਮਲਕ ਦੇਣੇ ਮੇਰੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਪਏ ਰਜਿਸਟਰ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਮਸਤ ਸਨ ਤੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਬੱਚੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਲਜੀਤ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਤਾਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੁਲਜੀਤ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਗਲਮੇ ਤੋਂ ਫੜ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੌੜੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰਦੀਆਂ ਹਨ ਮੇਰਾ ਮਨ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਕੁੜੱਤਣ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੇਹਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨੇਹਾ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ ਨੇਹਾ ਦੀ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਜੁਆਇਨਿੰਗ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਿਲਨਸਾਰ, ਹਸਮੁੱਖ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਨੂੰ, ਉਹ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ... ਉਹਦੇ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸਨ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਉੱਪਰੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸੋਹਣੀ। ਨੇਹਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਰਿੰਕੀ ਵਰਗੀ ਜਾਪਦੀ। ਸਾਡੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ੂਬ ਬਣਦੀ, ਪਰ ਨੇਹਾ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੇ। ਜੇ ਮੁੰਡਾ ਕਿਤੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨੇਹਾ ਦੇ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਨੇਹਾ ਅਕਸਰ ਆਖਦੀ, "ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਰੰਗ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਧੁਆਂਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ... ਜਿਹਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਲਈ ਮੁੰਡਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ-ਵੱਟੂ ਥੋੜ੍ਹਾ...ਲੋਕ ਵੀ ਹੱਦ ਕਰਦੇ ਨੇ..."

ਜੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਰੰਗ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ। ਕਦੇ ਆਖਦੀ ਨੱਕ ਫ਼ਿੰਨਾ... ਕਦੇ ਉਹਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਭੈਂਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖਦੀ, "ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਧ 'ਚ ਤਰੇੜ ਆਈ ਹੋਵੇ।"

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਕਿ ਰੰਗ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਦੇ ਹੀ ਨੇ ...ਬੰਦੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਨਾਲੋਂ ਸੀਰਤ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇ ...ਪਰ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦੀ, "ਅੱਛਾ ਜੀ! ਸੂਰਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀਰਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ? ਉਹ ਤਾਂ ਨਸੀਬਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਐ... ਪਰ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦੈ ਉਹ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈਏ ...ਨਾਲੇ ਉਂਜ ਵੀ ਬੰਦਾ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਜਚਣਾ ਈ ਚਾਹੀਦੈ।" ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬਰਫ਼ੀ ਦਾ ਡੱਬਾ ਲਿਆ ਧਰਿਆ, ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਉੱਭਰੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਰੀ ਹਾਸੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਝੂਠਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਰੋਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ...।

ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਐਨੀ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਹੋਇਆ ਸਭ...ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਸੁੱਝਿਆ...। ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੂਆ ਜੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਾਕ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਰਸੋਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਦਣ ਹੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਦੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕੁੜਮਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ।"

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ, "ਖ਼ੁਸ਼ ਐਂ ਹੁਣ? ਹੁਣ ਦੱਸ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਚਦਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ...ਨਜ਼ਰ-ਵੱਟੂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ?" ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਹੱਸ ਪਈ। ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਮਸਾਂ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਲੰਘਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੈਥੋਂ ਨੇਹਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਨੇਹਾ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਮੇਰੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਰ ਬੁੱਝ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਨੇਹਾ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਆਇਆ ਬੈਠਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਇੰਜ ਰੋਜ਼ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਨੇਹਾ ਦਾ ਫੋਨ ਹਰ ਘੜੀ ਕੰਨ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ! ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਇਹ ਉਮਰ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਹਾਲੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਏ... ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ... ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਫਰੋਲਣ ਦੀ ਕਾਹਲ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਟ ਪੈਂਦੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਡਰਨ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੂਰਜ ਸੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹੋਰ ਵਧਣ ਲੱਗੇ। ਕਦੇ ਉਹ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਲੈਣ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਕਿੰਜ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਊ? ਮੈਨੂੰ ਉਂਜ ਵੀ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਹੁਣ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦਾ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਧੁੜਕੂ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਨੇਹਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧੋਖਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਨੇਹਾ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਨੇਹਾ ਦੀ ਮਿਸ ਕਾਲ ਆਈ ਵੇਖੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਘਰੋਂ ਕੋਈ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਖ ਦਿਓ ਕਿ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਾਕ ਲੈ ਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਲੇਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਗੋਂ ਕੁਝ ਆਖਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਨੇਹਾ ਦੇ ਇਸ ਝੂਠ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸਾਂ ਹੁਣ?

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੁੜ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਸੂਰਜ ਉਹਨੂੰ ਛੱਡਣ ਸਕੂਲ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੋ... ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ... ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ...। ਨੌਜਵਾਨ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਆਖਿਆਂ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾ ਕਾਹਲੇ-ਕਾਹਲੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਉੱਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਹਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਡਮ! ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਰਵਾਲਾ ਏ... ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਲੈਣ ਆਉਂਦੈ? ...ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦੈ? ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੁਣ ਗੈਰ ਐ ਜਿਹਦੀਆਂ ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ ਬਣਾਉਣ...?"

ਮੈਂ ਨੇਹਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, "ਦੇਖ! ਹਾਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੱਚੇ ਚੌਲਾਂ ਜਿਹਾ ਏ..." ਨੇਹਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੱਟਦੀ ਹੋਈ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਕੱਚਿਆਂ ਚੌਲਾਂ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ... ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ... ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖਾਰ ਖਾਂਦੇ ਓ...!" ਮੈਂ ਨੇਹਾ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੁੜ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੁਲਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਖ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਇਕ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਐ... ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ... ਨਵੇਂ ਸਹੇੜੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਦਮ ਬਹੁਤ ਬੋਚ-ਬੋਚ ਧਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ... ਨੀਤੂ ਮੈਡਮ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ..." ਪਰ ਨੇਹਾ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਉਲਝ ਪਈ।

ਮੈਂ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਘੱਟ ਹੀ ਖੜ੍ਹਦੀ-ਬੈਠਦੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਸਕੂਲ ਨਾ ਆਈ। ਭਾਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਉਹਦੀ ਛੁੱਟੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸਕੂਲ ਆਈ, ਉਹਦਾ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਅਤੇ ਮੁਰਝਾਇਆ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਖ਼ਿਆਲ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਵਾਂਗੂੰ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਸਰੀ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉੱਗੀਆਂ ਉੱਬੜ-ਖਾਬੜ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਿਆਂ ਬਗੈਰ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਕੁਲਜੀਤ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਕੁਲਜੀਤ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿੱਸ ਪਈ ਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰਦੀ ਹੋਈ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਡਮ! ਸੂਰਜ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੈ... ਉਹ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ...। ਉਹ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਸੀ ...ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸੀ? ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਆਖ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਸੂਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਅੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਧਰੇ ਇਕੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਵੇਖ! ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਕਿੰਜ ਘੂਰ-ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਏ... ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਧੌਣ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਮਰੋੜ ਸੁੱਟਾਂ... ਤੂੰ ਜਾਣਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ? ... ਤੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਏਧਰ ਉਧਰ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਕਰ... ਅੱਛਾ! ਕਾਲਜ ਟਾਈਮ 'ਚ ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ?'

ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਚੁੱਭਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਸਮਝਾ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਸਾਂ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂ... ਉਲਟਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਤਨਜ਼ ਕੱਸਦਾ ਏ, 'ਤੂੰ ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ... ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਤੇਰਾ ਰਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਰੋਕਿਆ ਹੋਣਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੋਣਾ ਏ... ਦੱਸ! ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਚੱਲਿਆ...।' ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾ-ਸਮਝਾ ਥੱਕ ਗਈ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਛੁੱਟ ਗਈ ਐ... ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚੀਏ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਚੁਣ ਕੇ... ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ... ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸਾਡਾ ਵਿਆਹ ਐ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ...।" ਕੁਲਜੀਤ ਮੈਡਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ। ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਣਗੇ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਆਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਏ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਠਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਨੇਹਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਗੰਢ ਬੱਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਪੀਢੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸ ਜਿਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਚਾਅ ਗੁਆਚਿਆ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਥੋਂ ਉਹਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀ ਨਾ ਗਈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਝੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁੱਛੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਓਨਾ ਕੁ ਹੀ ਉਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀ। ਉਹ ਵੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਬਹੁਤ ਚੁੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਨ ਕਰੜਾ ਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ... ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਜਿਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਉਲਝਾ ਬੈਠੀਆਂ... ਤੇਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਵੀ ਤੇਰੀ ਹਾਲਤ ਸਮਝ ਲੈਣਗੇ... ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖ...।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਰਝਾਇਆ ਚਿਹਰਾ ਅੱਜ ਕੁਝ ਠੀਕ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਲਜੀਤ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਨੇਹਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਓ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਭੂਆ ਵਿਚੋਲਣ ਤੱਕ ਵੀ ਗੱਲ ਅੱਪੜਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਤੇ ਨੇਹਾ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪੁਗਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਢ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੱਝੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਸੂਰਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਵਾਵਰੋਲਿਆਂ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟੀਆ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕੁਲਜੀਤ ਮੈਡਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁੜ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਔਰਤ ਕਿੰਨੀ ਭੋਲ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਉਸ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸੂਰਜ 'ਤੇ ਭੋਰਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੂਰਜ ਮੁੜ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਏਗਾ? ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇ... ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਮੁੜ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, ਪਰ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿੜੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖ ਸਕੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਡ ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਡੱਬਾ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਝਲਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਵਹਿਮ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹਾਂ, ਦੇਖੋ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੰਗਲੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ... ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਵੇ ਭਾਵੇਂ ਛੱਡਣ... ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕੋਗੇ? ... ਤੁਹਾਡੇ ਕੱਚੇ ਚੌਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ...।

ਅਧੂਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਾਂ ਕਦੋਂ ਢਲ ਗਈਆਂ, ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੰਜੇ ਉੱਪਰ ਪਈ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਂਦ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਕਰਵਟਾਂ ਲੈਂਦੀ-ਲੈਂਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜ ਬੈਠੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜ- ਛੇ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਜਿਹੀ ਗੁੱਡੀ! ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੀ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਕਦੋਂ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਗਈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਠੀਕ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਕੇ ਉਹ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਬੋ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਦੂਜਾ ਜਨਮ ਲੈਣ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਸ ਤੇ ਪਤੀ ਸੀ। ਨਣਦ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਹੁਰਾ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੋਹਣੇ ਕੱਪੜੇ ,ਸੋਨੇ-ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਨਣ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ।ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਸ ਦੇਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਗੁੰਮ ਗਈ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦੀ ਗਈ। ਪਤੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਬੜਾ ਚੁੱਭਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲ਼ ਲਿਆ। ਘਰ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨਾ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣਾ ,ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ,ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੁਣ ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। ਪਤੀ ਦਾ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਖਰ੍ਹਵਾ ਬੋਲ ਦੇਣਾ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੀਬੋ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਘੱਟ ਗਈ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਉਹ ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਤੇ ਸੀਬੋ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਵੀ ਦਿੰਦਾ। ਸੀਬੋ ਕੁੱਟਣ ਦਾ ਰੋਸਾ ਸੱਸ ਤੇ ਨਣਦ ਕੋਲ਼ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ,ਤੂੰ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਪਤੀ ਹੈ ਤੇਰਾ ,ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਕਰ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਕੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪੱਥਰ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਉਸ ਉਪਰ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਹਾਂ,ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਸ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਕਦੇ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਕਾਰਨ ਪਤੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਮਨਾਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਸੀਬੋ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਸਾਥ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਵੇ,ਸਾਥ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਰੂਹ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਉਪਰ ਦੋ ਧੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਅਜੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਸਵੀਂ ਵਿੱਚ ਤੇ ਦੂਜੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਵਿੱਚ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਨੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਹੋਣਹਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਧੀਆ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਧੀਆਂ ਦੀ ਹੱਸਦੀ-ਵੱਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵੀਰਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੀਬੋ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਬਸ ਧੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ। ਵੱਡੀ ਧੀ ਰਾਵੀ ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਓਧਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਤੇ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਧੀ ਪਾਰੋ ਨੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸੀਬੋ ਦੀ ਦੂਰ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਲਗਦੇ ਭਾਈ ਨੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਰੋ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੀਬੋ ਦੀ ਸੱਸ ਦੀ ਦਿਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮਜਾਕ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਧੀ ਰਾਵੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਵਿਆਹ ਲਈ ਪਸੰਦ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਬੋ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਰਾਵੀ ਤੇ ਪਾਰੋ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਦਿਨ ਹੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੀਬੋ ਨੇ ਰਾਵੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਦੋਨੋਂ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਜਾਵੋ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਾਰੋ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ॥

ਨਵੰਬਰ ਵਿੱਚ ਦੋਨਾਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਦੋਨੋਂ ਧੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਧੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਨੇਡਾ ਆ ਜਾ ਪਰ ਸੀਬੋ ਆਪਣਾ ਇਹ ਘਰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਘਰ ਵੀ ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਘਰ ਉਸ ਦਾ ਹਮਰਾਜ਼ ਸੀ।ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂਅਤੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਦੇਖੇ ਸੀ। ਉਹ ਹੰਝੂ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦੇ ਸਨ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਕਿ ਧੀਆਂ ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਧੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਕੋਟੀ ਬੁਣ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਪਰ ਆਹ ਕੀ! ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਏਨੀ ਦੂਰ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਜੇ ਦਿਲ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਮਿਲਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ,ਚੱਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਚਾਹੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚਲੋ-ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਗਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਪੰਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਦਿਨੇ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਨਿਪਟਾ ਕੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਆਉਂਦੀ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਵਾਲ ਕਾਲਿਓਂ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਨਾ ਮਾਣ ਸਕੀ। ਉਹ ਪਲ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦਾ ਹੁੰਦਾ.........।ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਖੰਘ ਹੋਈ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ।

ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਉਹ ਤਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮਲਿਆ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਪੀਤਾ।ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰੇ-ਪਾਸੇ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਪੰਮੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਮੰਜੇ ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਜੋ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਉਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੱਸ ਤੇ ਪਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਸ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਿਲਾਨੀ ਭਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।

ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹ ਉਖੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਪਰ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੰਝ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਸ਼ੋਰ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਲਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਦੈਤ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਤੋ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਲਏ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਸ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਲਮਹਾ ਹੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਉਹ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਲੰਘਾ ਲਵੇ।

ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪਈ। ਸੀਬੋ ਨੇ ਲੰਮਾ ਤੇ ਠੰਢਾ ਜਿਹਾ ਸਾਹ ਭਰਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਔਖ ਭਰੀ ਰਾਤ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ।ਸਵੇਰੇ ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ ਪੰਮੀ ਉੱਠੀ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ,ਅੱਜ ਸੀਬੋ ਤਾਈ ਐਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ? ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਏਸ ਵੇਲ਼ੇ ਤੱਕ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉੱਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੀਬੋ ਕੋਲ਼ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਬਾਂਹ ਹਿਲਾਈ ਪਰ ਸੀਬੋ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਮੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਸੀਬੋ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢਣ ਨੇ ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀਬੋ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੀਬੋ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਅਧੂਰੀ ਸੀ ,ਅੱਜ ਉਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਚਾਹ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਸ ?

ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚਾਹ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤਰੋ-ਤਾਜ਼ਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰ 'ਚ ਐਨਰਜ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਕਈ ਲੋਕ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕੱਪ ਚਾਹ ਪੀਣਾ ਆਮ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਪੇਟ 'ਚ ਗੈਸ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਹ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਐਸੀਡਿਟੀ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਪੇਟ 'ਚ ਗੈਸ ਕਿਉਂ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਟੈਨਿਨ ਦੇ ਕਾਰਨ: ਚਾਹ 'ਚ ਟੈਨਿਨ ਨਾਂ ਦਾ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟੈਨਿਨ ਸਿਹਤ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ 'ਚ ਐਸਿਡ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੈਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਟ 'ਚ ਸੋਜ਼ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੈਫੀਨ ਦੇ ਕਾਰਨ: ਚਾਹ 'ਚ ਕੈਫੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਫੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਟ 'ਚ ਗੈਸ ਅਤੇ ਐਸੀਡਿਟੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਵੀ ਐਸਿਡ ਰਿਫਲਕਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਬਲੋਟਿੰਗ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲੈਕਟੋਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ: ਚਾਹ 'ਚ ਦੁੱਧ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗੈਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੈਕਟੋਜ਼ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੈਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪੇਟ 'ਚ ਗੈਸ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਸ਼ੂਗਰ ਕਾਰਨ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਸ਼ੂਗਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਗੈਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚਾਹ 'ਚ ਸੋਰਬਿਟੋਲ ਅਤੇ ਮੈਨੀਟੋਲ ਨਾਮਕ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੈਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਮਾਡਲ, ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸਨੇਨ

ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਮਾਡਲ, ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮਾਡਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੁਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਤੇਲਗੂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰੋਮਾਂਚਕਾਰੀ ਫਿਲਮ 1: ਨੈਨੋਕਡੀਨੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ ਸ਼ਬੀਰ ਖਾਨ ਨਾਲ ਹੀਰੋਪੰਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ 2015 ਵਿੱਚ ਸਨੇਨ ਨੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਕਾਮੇਡੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦਿਲਵਾਲੇ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਾਈਨ ਵੀ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਫੋਰਬਸ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਸੇਲਿਬ੍ਰਿਟੀ 100 ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ 2019 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਤੀ ਸਨੇਨ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਜੁਲਾਈ 1990 ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਾਰਟਡ ਅਕਾਂਉਟੈਂਟ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੀਤਾ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹੈ।[15] ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨੂਪੁਰ ਸਨੇਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਆਰ.ਕੇ. ਪੁਰਮ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੈਪੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਨੋਇਡਾ ਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2014 ਵਿੱਚ ਸੁਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ 1: ਨੈਨੋਕਾਕਾਡੀਨ, ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਥ੍ਰਿਲਰ, ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਮੀਰਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਦੀ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਮੀਖਿਆ ਮਿਲੀ।[ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਅਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸੈਨੇਨ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।' ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਅਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਠੀਕ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸਾਲ, ਟਾਈਗਰ ਸ਼ਰਾਫ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਬੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਰੋਮਾਂਸ ਹੀਰੋਪੰਤੀ ਨਾਲ ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਆਲੋਚਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਫਿਲਮ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਹੰਗਾਮਾ ਦੇ ਤਰਨ ਆਦਰਸ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਭਾਗ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ।' ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਜਾਨਾ ਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੋਣ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚੀਜ਼ੀ ਕਿਹਾ। ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ, ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਸਰਬੋਤਮ ਮਹਿਲਾ ਡੈਬਿਊ ਲਈ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਸੈਨੇਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੇਲਗੂ ਫ਼ਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਸੁਧੀਰ ਵਰਮਾ ਦੀ ਦੋਚਚੇ ਨਾਲ ਆਈ, ਇਹ ਨਾਗਾ ਚੈਤਨਿਆ ਦੀ ਸਹਿ-ਅਭਿਨੇਤਾ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਫ਼ਿਲਮ ਹੈ।[29] ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ੈੱਟੀ ਦੀ ਐਕਸ਼ਨ-ਕਾਮੇਡੀ ਦਿਲਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਵਰੁਣ ਧਵਨ, ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਅਤੇ ਕਾਜੋਲ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ ਆਲੋਚਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮਿਲੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ ਉਭਰੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ 3.72 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਨੁਪਮਾ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੈਨੇਨ ਅਤੇ ਧਵਨ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਰੀ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੈਨੇਨ ਦੀ ਸਾਲ

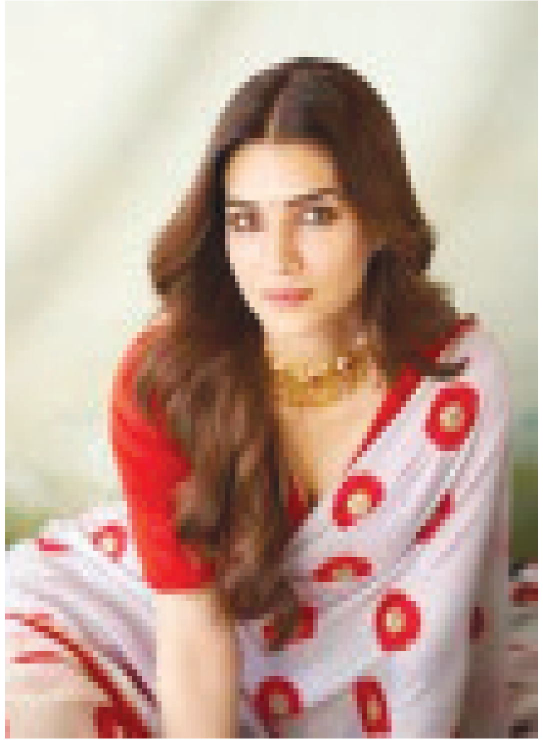

2017 ਵਿੱਚ ਦੋ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਨੇਸ਼ ਵਿਜਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਬਣੀ ਫ਼ਿਲਮ ਰਾਬਤਾ ਵਿੱਚ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੜੀ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਸੁਕਨਿਆ ਵਰਮਾ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ 'ਬੇਹੂਦਾ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸੈਨੇਨ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਿਲੀਜ਼, ਅਸ਼ਵਨੀ ਅਈਅਰ ਤਿਵਾੜੀ ਦੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀ 'ਬਰੇਲੀ ਕੀ ਬਰਫੀ' ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਖੁਰਾਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੇਂਡੂ ਔਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜੋ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਸਾਈਬਲ ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਬਰੇਲੀ ਕੀ ਬਰਫੀ' ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨੇਨ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਸ਼ੁਭਰਾ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸੈਨੇਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤਵਾਦ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ 200 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ (2.8 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਦੇ ਬਜਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 548 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ (7.7 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਲੂਕਾ ਛੁਪੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਤਿਕ ਆਰੀਅਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਲਿਵ-ਇਨ ਰਿਲੇਸ਼ਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਦੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀ ਹੈ ਸੈਨੇਨ ਕਈ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਐਂਡਰੋਸਰ ਹੈ।[32] ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਨ ਵਾਚਜ਼ ਦਾ ਰਾਗਾ ਕਲੈਕਸ਼ਨ, ਪੈਰਾਸ਼ੂਟ, ਅਰਬਨ ਕਲੈਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।[34][35] ਜੁਲਾਈ 2014 ਵਿੱਚ, ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਸੋਟ ਦੀ ਕਿਊਕਸਟਰ ਫੁਟਬਾਲ ਵਾਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਸਤੰਬਰ, 2016 ਵਿੱਚ, ਸੈਨੇਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਕਪੜੇ ਦੀ ਲਾਈਨ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੇਬਲ 'Ms. Taken' ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ 2017 ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਰੀਆ ਸੇਨ ਨੇ ਕਮਲ ਖਾਨ ਦੀ ਐਲਬਮ ਸੁਣੋ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਗੀਤ ਜਾਨਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ

ਰੀਆ ਸੇਨ (ਜਨਮ ਰੀਆ ਦੇਵ ਵਰਮਾ, 24 ਜਨਵਰੀ 1981) ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਤੇ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਰੀਆ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ ਸੁਚਿਤਰਾ ਸੇਨ, ਮਾਤਾ ਮੁੰਨ ਮੁੰਨ ਸੇਨ ਅਤੇ ਭੈਣ ਰਾਈਮਾ ਸੇਨ ਵੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1991 ਵਿੱਚ ਫਿਲਮ ਵਿਸ਼ਕੰਨਿਆ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮੀ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2001 ਵਿੱਚ ਬੀ. ਐਨ. ਚੰਦਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਬਣੀ ਘੱਟ-ਬਜਟ ਸੈਕਸ ਕਾਮੇਡੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸਟਾਈਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਤਿਸ਼ ਨੰਦੀ ਦੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕਲ ਫਿਲਮ, ਝਣਕਾਰ ਬੀਟਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਗਲਿਸ਼ (2003), ਸ਼ਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 (2005) ਅਤੇ ਮਲਿਆਲਮ ਡ੍ਰਾਉਨੀ ਫਿਲਮ ਅਣੱਥਭੰਦ੍ਰਮ (2005) ਹਨ। ਰੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ 1998 ਵਿੱਚ ਫਲਗੁਣੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਵੀਡੀਓ ਯਾਦ ਪਿਯਾ ਕੀ ਆਣੈ ਲਾਗੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕ ਵੀਡੀਓ, ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਜ, ਟੀ. ਵੀ. ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ, ਮੇਗਜੀਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਤਸਵੀਰ ਉਪਰ ਨਜਰ ਆਈ। ਰੀਆ ਇੱਕ ਸਮਾਜਕ ਵਰਕਰ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਏਡਜ਼ ਰੋਗ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫਿਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਈ ਸੰਗੀਤ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਬਾਲ ਅੱਖ-ਕੇਅਰ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਰੀਆ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1991 ਵਿੱਚ ਫ਼ਿਲਮ 'ਵਿਸ਼ਕੰਨਿਆ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੂਜਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫ਼ਿਲਮ ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਭਰਥੀਰਾਜਾ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਫ਼ਿਲਮ, ਤਾਜ ਮਹਿਲ (2000) ਕੀਤੀ, ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਲਵ ਯੂ ਹਮੀਸ਼ਾ' ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਅਕਸ਼ੈ ਖੰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫ਼ਿਲਮ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 2001 ਵਿੱਚ ਐਨ. ਚੰਦਰਾ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਘੱਟ-ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਕਾਮੇਡੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਲਈ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਸੀ। ਰੀਆ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਂਚ ਪੈਡ, ਸਾਥੀ-ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸ਼ਰਮਨ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਾਹਿਲ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪੀ ਮੁਦਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਤਰੀ ਲੀਡ ਵਿੱਚ ਕਾਸਟ, ਫ਼ਿਲਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। Xcuse Me ਵਿੱਚ ਰੀਆ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮਹਿਲਾ ਲੀਡ ਨੂੰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜਯਾ ਸੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਝੰਕਾਰ ਬੀਟਸ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਆਰ ਡੀ ਬਰਮਨ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਯਾਨ ਮੁਨਸ਼ੀ, ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ, ਰਾਹੁਲ ਬੋਸ, ਰਿੰਕੇ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਗਲੈਮਰਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਦ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੀਤਿਸ਼ ਨੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ, ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 25 ਮਿਲੀਅਨ ਪ੍ਰਿਤੀਸ਼ ਨੰਦੀ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਂ ਮੱਧਮ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਹੈ। ਔਫਬੀਟ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋ ਜਿਆਦਾਤਰ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੋਣਵੇਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਹੋਈ। ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਹਿੰਗਲਿਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਝੰਕਾਰ ਬੀਟਸ ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਘੱਟ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਕੈਮਿਓ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਘੱਟ-ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਲ ਪਿਆਰ ਵੀਰ (2002), ਕਯਾਮਤ (2003) ਅਤੇ ਪਲਾਨ (2004) ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਯਾਮਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬੁਲਬੁਲਾ-ਬਾਥ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜੇਮਸ (2005) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਸਮੀਰਾ ਰੈੱਡੀ, ਈਸ਼ਾ ਕੋਪੀਕਰ ਅਤੇ ਕੋਇਨਾ ਮਿੱਤਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀ-ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਜਿਦ ਖਾਨ ਦੀ 'ਹੇ ਬੇਬੀ' (2007) ਲਈ ਇੱਕ ਡਾਂਸ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਰੀਆ, ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੰਗਾਲੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਮਲਿਆਲਮ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਮਿਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਤਾਜ ਮਹਿਲ, ਪੁਰਸ਼ ਲੀਡ ਵਿੱਚ ਮਨਜੋਜ ਭਾਰਤੀਰਾਜਾ ਦੀ ਸਹਿ-ਅਭਿਨੇਤਰੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਮਨੋਜ ਭਟਨਾਗਰ ਦੀ ਗੁੱਡ ਲਕ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤਮਿਲ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿੱਚ ਐਨ. ਮਹਾਰਾਜਨ ਦੀ ਅਰਸਾਚੀ ਲਈ ਇੱਕ ਡਾਂਸ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁੜ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਇਟ ਵਾਜ਼ ਰੇਨਿੰਗ ਦੈਟ ਨਾਈਟ, ਬੰਗਾਲੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਹੇ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟੀਰ ਰਾਤ' ਦਾ ਰੀਮੇਕ, ਸੁਦੇਸ਼ਨਾ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਮਾਂਜਰੇਕਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਮੂਨ ਮੂਨ ਸੇਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਰੀਆ ਨੂੰ ਅੰਜਨ ਦੱਤ ਦੀ ਬੰਗਾਲੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੋ-ਭਾਸ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦਿ ਬੋਂਗ ਕਨੈਕਸ਼ਨ' ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਪੀਆ ਰਾਏ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਦੋਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਜੈ ਸਿਨਹਾ ਦੀ 3 ਬੈਚਲਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕਾਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ

ਬੰਗਾਲੀ ਫ਼ਿਲਮ ਜੋ 2002 ਵਿੱਚ ਦ ਬੈਚਲਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ 2012 ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਗੈਰ-ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੰਤੋਸ਼ ਸਿਵਨ ਦੀ ਅਨੰਤਭਦਰਮ (2005) ਰਹੀ ਹੈ। ਰੀਆ ਅਤੇ ਸਿਵਾਨ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਮਲਿਆਲਮ ਉੱਦਮ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਫ਼ਲਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਪੰਜ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਫਿਲਮ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਲਿਆਲਮ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿੱਚ ਭਾਮਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੁਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਨੋਜ ਕੇ. ਜਯਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਦੁਸ਼ਟ ਜਾਦੂਗਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇੱਕ ਗੀਤ-ਅਤੇ-ਨ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿਗੰਬਰਨ ਨੂੰ ਭਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਅਪਰਨਾ ਸਿੰਦੂਰ ਨੇ ਕਥਕਲੀ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਜੀ ਕਰੁਣ ਦੀ ਵਨਪ੍ਰਸਥਮ (1999) ਅਤੇ ਅਦੂਰ ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਕਲਾਮੰਡਲਮ ਰਮਨਕੁੱਟੀ ਨਾਇਰ (2005) ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਥਕਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਲਾਸੀਕਲ ਨਾਚ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਬਿੰਦੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਨੇਨੂ ਮੀਕੂ ਤੇਲੁਸਾ...? ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਤੇਲਗੂ ਡੈਬਿਊ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੋਜ ਮੰਚੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 2012 ਵਿੱਚ ਸੇਨ ਨੇ ਨੌਕਾਡੂਬੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਸਟਾਰ ਗਾਈਡ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਲ ਖਾਨ ਦੀ ਐਲਬਮ ਸੁਨੋ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨਾ ਦਿਲ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਗੀਤ 'ਜਾਨਾ' ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ, ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ

ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ, ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਰਤੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਅਵਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਟਾਈਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 2018 ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 100 ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਪੇਨਹੇਗਨ ਵਿਖੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਦੂਕੋਣ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦੀਪਿਕਾ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖੇਡਿਆ ਪਰ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਡਲ ਬਣਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਖੇਡ ਕੈਰੀਅਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿਲਮੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ 2006 ਵਿੱਚ ਕੰਨੜ ਫਿਲਮ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਦੀਪਿਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਓਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਓਮ (2007) ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਦੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਸਰਬੋਤਮ ਮਹਿਲਾ ਡੈਬਿਊ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਦੀਪਿਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਰੋਮਾਂਚਕ ਫਿਲਮ ਲਵ ਆਜ ਕਲ (2009) ਵਿੱਚ ਅਭਿਨੈ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀ ਕਾਕਟੇਲ (2012) ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀਜ ਯੇ ਜਵਾਨੀ ਹੈ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਚੇਨਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ (ਦੋਵੇਂ 2013), ਹੈਪੀ ਨਿਊ ਯੀਅਰ (2014) ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ ਦੀ ਬਾਜੀਰਾਓ ਮਸਤਾਨੀ (2015) ਅਤੇ ਪਦਮਾਵਤ (2018) ਵਿੱਚ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਦੀਪਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਭੰਸਾਲੀ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਰੋਮਾਂਸ ਗੋਲੀਓਂ ਕੀ ਰਾਸਲੀਲਾ ਰਾਮ-ਲੀਲਾ (2013) ਵਿੱਚ ਜੂਲੀਅਟ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਮੇਡੀ-ਡਰਾਮਾ ਪੀਕੂ (2015) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈਂਡਸਟ੍ਰਾਂਗ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਉੱਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਲਈ ਦੋ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਅਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮ ਟ੍ਰਿਪਲ ਐਕਸ: ਰਿਟਰਨ ਆਫ ਜ਼ੈਂਡਰ ਕੇਜ (2017) ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ 2019 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਕੇਏ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਅਕੈਡਮੀ ਫਾਰ ਦੀ ਮੂਵਿੰਗ ਇਮੇਜ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਵ ਲਵ ਲਾਫ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਬਾਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਰੀਵਾਦ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਸਟੇਜ ਸ਼ੋਅ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਕਾਲਮ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ 2018 ਵਿੱਚ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਦੀਪਿਕਾ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਡੇਨਮਾਰਕ ਦੇ ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਵਿੱਚ, ਕੋਂਕਣੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਦੂਕੋਣ, ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ, ਉਜਾਲਾ, ਇੱਕ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਅਨੀਸ਼ਾ ਗੋਲਫ ਖਿਡਾਰਣ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਨਾ ਜੀ, ਰਮੇਸ਼, ਮੈਸੂਰ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਨ।ਜਦੋਂ ਦੀਪਿਕਾ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬੰਗਲੌਰ, ਭਾਰਤ ਆ ਗਿਆ।ਉਸਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸੋਫੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮਾਊਂਟ ਕਾਰਮਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ ਆਫ ਆਰਟਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਦੁਕੋਣ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਪ੍ਰਭਾਦੇਵੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਕਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਭਿਆਸੀ ਹਿੰਦੂ, ਪਾਦੁਕੋਣ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੌਰੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। 2008 ਵਿੱਚ 'ਬਚਨਾ ਏ ਹਸੀਨੋ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਾਦੂਕੋਣ ਨੇ ਸਹਿ-ਕਲਾਕਾਰ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।ਉਸ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਟੈਟੂ ਬਣਵਾਇਆ।ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇੱਕ ਕੁੜਮਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ, ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਨਵੰਬਰ 2008 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਦੂਕੋਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜੋੜਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 2010 ਦੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ, ਪਾਦੁਕੋਣ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ, ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। 'ਯੇ ਜਵਾਨੀ ਹੈ ਦੀਵਾਨੀ' 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਦੁਕੋਣ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਪਰ 2017 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਕਸਰ ਸਹਿ-ਕਲਾਕਾਰ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਨੇ 2012 ਵਿੱਚ ਡੇਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ।ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿੱਚ, ਜੋੜੇ ਨੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੇਕ ਕੋਮੋ ਵਿਖੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕੋਂਕਣੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਰਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ।

Printed & Published by Amritpal Singh Printed at I.G. Printers, Pvt Ltd 104, DSIDC, Complex Okhla Industrial Area Phase-I New Delhi-110020 Keepr Jagpal Singh Published at office Daily Educator, 104 DSIDC, Okhla Industrial Area Phase-I, New Delhi .Owner : Jagjit Singh Dardi, Editor Harpreet Singh, PRGI (RNI) Regd. N0.42998/1985

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਐਜੂਕੇਟਰ, ਆਈ.ਜੀ. ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 104, ਡੀ.ਐਸ.ਆਈ. ਡੀ. ਸੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਓਖਲਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ ਫੇਜ਼-1 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110020 ਕੀਪਰ ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਐਜੂਕੇਟਰ 104, ਡੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ. ਓਖਲਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-1 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। (ਮਾਲਕ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ), ਐਡੀਟਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, PRGI (RNI) Regd. N0.42998/1985